

Adrie Krijgsman

Liggend Naakt

Een provinciestad in het landschap

een gedicht

© 2008/2010, Adrie Krijgsman, Assen NL

Ruim tien jaar geleden heb ik Assen eens een verlegen tutje genoemd. Een beetje liefkozend eigenlijk, maar niet zonder kritiek. Zo'n tutje dat zich niet van haar eigen schoonheid en capaciteiten bewust is. Ze begint inmiddels al volwassener te worden, al is ze nog teveel aan het vertrouwde ouderlijk huis gekluisterd. Ook heb ik me gerealiseerd dat Assen naast het verlegen tutje, ook een machostad is, een garnizoensstad, gericht op competitieve sport, (vracht) auto's en snelle motoren.

In het gedicht *Liggend Naakt* zijn liefde en kritiek op vele manieren doorweven. Ik spreek erin over Assen, maar Assen spreekt ook over mij. Het is een poging tot het weergeven van een gevoel dat Assen bij mij opwekt. En dat is vooral een haat-liefde verhouding.

Deze pdf versie mag vrijelijk worden gebruikt.

Serieuze reacties worden op prijs gesteld, per email aan info@adriekrijgsman.nl

INHOUD

I	Eenvoud als kenmerk	7
II	Tekening van het naakt	14
III	Just killing the blues	20
IV	Stap in de nacht	26
V	Tentoonstelling Ob Skene	31
VI	Verbranding der goden	33
VII	Verdwijning in het licht	37
VIII	De juistheid van leugens	42
IX	Liefdesgeld	47
X	De redding van de rozen	49
XI	Regen en herfstval	53
XII	Drentonauten	58
XIII	Geluid van groeipijn, nog	62
XIV	Kantiaanse tijd	65
XV	Het podium De stad	68
XVI	Schaak, mat	72
XVII	Bezoekers	74
XVIII	De stad als eiland	78
XIX	Een replica van Kafka	88
XX	Tussentijdse evaluatie	91
XXI	Thuis in de verte	92
XXII	De Drentse brug der zuchten	98
XXIII	Van het hoofd en de onderbuik	101
XXIV	Uit voorraadlijst	106
XXV	Pièce de resistance	109
XXVI	Zelfportret met vrouw	122

XXVII	Ingelijfd	129
XXVIII	Bruisbelofte	137
XXIX	Stadseigen ontbering	138
XXX	Macaroni Olandese	141
XXXI	Pizzafilosofen	147
XXXII	Spagaat	151
XXXIII	Achtertijd	156
XXXIV	Vloeibare tijd	162
XXXV	Knotsgekke kokkels	168

*'De mens vindt zichzelf het meest terug in aarde en materie.
Geest is hem vreemd: hij is bang voor spoken.'*

H.D. Thoreau, Journal.

I Eenvoud als kenmerk

i

Waar later op verwilderde velden,
gehuld in eindeloos geduld
de dames het geloof zullen verliezen,

mannen de tragische wedloop
naar consolidatie van kracht,

daar, waar toekomst wacht
in de herinnering der dingen,
onder strakblauwe herfstlucht
met lage vochtigheidswaarde,
snijdt schrale landwind

barsten in aarde,

snijdt het scheermes van Ockhamⁱ
langs spichtige takken,
door tinten van Kasselse aarde,
standgroen, chroomoxide, zwart,
met nog een restje Sienna in huiverend blad,
met ogen van oplichtend oker,
een toets Perzisch rood.

Naakt en schamel de huid van de aarde,
doorleefd en getekend.

In het geheugen vallen gaten,
cellen beperken hun geldigheidswaarde
en tijd valt weg in antitijd.

ⁱ Willem van Ockham, filosoof. Het 'scheermes' symboliseert het wegscheren van alle onnodige ingewikkeldheden om bij de eenvoudigste verklaring uit te komen

Veroudering gaat in versnelling voort.ⁱ

Waar alle waarde tijd verliest,
waar alle tijd zich met ruimte verkleefd
in onbekende dimensies
is ieder mens een bel tussen de universa-bellen,

eenzaam zwevend in de chaos,
trillend op de snaren
volgens nog onbewezen modellenⁱⁱ
en wordt er buiten onze invloed om
naar evenwicht en harmonie gestreefd.

Afbraak, onbegrepen vernieuwing van structuren.
Water en wind in voortdurend schuren
verpulveren stenen
tot vormloos gruis.

Takken breken af.
Kennis wordt overgedragen.
Herinnering sterft met de drager;
verdwijnt in het graf.

Mishandeld landschap,
kaalslag, verse wonden,

waarvan de akkergrond wel het gruwelijkst is:
hij perst door zijn huid harde pijlpunten uit,
potscherven, vuistbijlen, steen.

ⁱ Douwe Draaisma, 2001. Waarom het leven sneller gaat als je ouder wordt; over het autobiografisch geheugen.

ⁱⁱ De snaartheorie is de extreemste vorm van theoretische fysica en de belangrijkste kandidaat voor een kwantummechanische beschrijving van de zwaartekracht. Snaartheorie werkt niet met elektronen of quarks maar met een soort mini-elastiekjes die op allerlei wijzen kunnen trillen.

Kloosterzusters, recht in godsgeloof,
het lichaam gebogen,
 lopen in slappe pas door het bos,
 over het heideveld, het mos;

negeren de weerstand in afgepeigerde spieren,

sluipen in wollen habijten, als dieren
 gehuld in een vacht van beschermende kleur,

de blikken gericht op de duivelse dans van het blad,
dat springt in de wind:

 ontketende telgen uit een wild geslacht,
 verbonden met naargeestig,
 neurastheen mysterie van het leven.

Een onbehouwen herder in het veld,
niet met het nonnenvolk vertrouwd,
 roept: "Zwarte wieven?"

en maakt een bang gebaar,
vlucht naar zijn verwanten
 achter kreupelhout,
 voor kerstening doof.

Beziel vertelt hij zijn verhaal,
 vol superlatieven,
 verwijzingen naar volksgeloof
 en gele gal in kiemcel van doctrines.

Hemelblauw doorsteekt de kale kruinen,
schampt langs de takken.

Armen en handen van schaduw,
 verstoffelijkt in angsten scheppend brein,

grijpen brutaal
en met jongensachtige lef naar de enkels.

Bij avondschemer kerft het wit
van de fragiele zilverberk
als heilig baken
de donkere opstand van eiken en beuken
en leidt de nonnen naar het licht.

Ze strijken op een zandveld neer,
puffen een Weesgegroet en danken uitbundig de Heer;

houwen het wilde struikgewas weg,
planten, bouwen, sterken godsvertrouwen

in tuinen en kloostergebouwen.

In boeken wordt lofzang verzameld, eerbetoon,
zuur en zoet van de plichten,
natuurschoon, sacrale gedichten.

iii

'Eenvoud is de eerste stap der natuur en de laatste der kunst.'

Philip James Bailey

In het archief sla ik in wiegendruk
het uitgesneden *passe partout*
van een bladzijde om,
de tijd springt grimmig in wit halogeenlicht.

Als duivelsbroed werden prenten
uit boeken verwijderd;

de dogma's van Calvijn
door beeldenstormers in praktijk gebracht.

Sober en somber, luidde het motto,
met eenvoud als het kenmerk van het ware.

Kunst is er tot vandaag de dag nog altijd ijdel
in de tijdlimiet van het eenvoudige bestaan.
Men is oprecht begaan met hoempapa,
met blues en ritmisch levenslied,
hoekig en boers, in sleets coloriet -
wiegende lijven,
sentimenteel de handen
dronken van liefde ineen.

Hervonden logboek ontrafelt de morgen.
Flarden ochtendmist laag bij de grond
ontstijgen het gedachteveld
en schuiven lui een keuterij uit zicht.

Varkens, kippen, weidevee,
grammaticaal met dikke tong,
dwalen nog slaapkwijlend rond
op raatakkers en lage tumuli
bij het murmelend Anreperdiep,
in een vochtige oksel van Drenthe -
met zweet en rietimplantaten hersteld.

Weer is de aarde 'net als toen'
het centrum van de hemelbol,
waar nieuwe gelovigen liederen zingen
of recreatief wat neuzelen,
blij en voldaan in het kreupelhout Gods,
waar kunstenaars nog niet

met *his 'Bruce Naumans' masters voice*ⁱ
het botsen van concepten brullen.

Alleen een kiepkerel, in oude tekst,
ontsluierd soms een verte,
veilig ingekleurd,
klaargestoomd om te smullen.

iv

Dreigende scheiding van taal en staat,
uitheems verwoord.

Een lasser uit Leeds, met eiland gebroken -
de Asser toekomst heeft hij aangehoord -
verbrandt er nu vloekend verle den.

En gaat (verbitterd) vissen op het Lauwersmeer -
'without the wife' -
met een kopie uit Alteveer,
weggedoken,
stijf in de vergulde

kooi van het eendere keurslijf.

Vaste gewoonte: hard onwrikbaar ding.

Altijd zullen dieren ons van vlees voorzien,
van melk en vet.

Bomen ons van noten, appels, peren.

Uit water graaien haken vis.

Zij haakt naar roest en rust, in langzame binding;
vraagt zich vertwijfeld af wat er mis is
als hij haar onverhoeds kust

ⁱ Bruce Nauman, *Anthro/Socio* (Anthro/Sozio), 1991

en het bezadigd blauw van haar bucolische beleving
al gauw met wilde wolken,
 onstuimige stormwind verprutst.

Haar zeegod in spe blijkt een gotspe.

Zeeziek roept zij landgoden aan,
de naamloze zwervers
 in een mistig, parallel bestaan.

Thuis weer het wapenschild van de stad,ⁱ
 altijd nog vaderloos,
 nooit met solide rolmodel
 tot volle wasdom gekomen,
 nooit als gedegen logo.

De maagd Maria werd van lieverlee vergeten.
Het wapen kreeg een ander kind,
 een keuterboeren-Jezus,
 geleend uit een naburig dorp,
een joch dat Bartje heet,
een over de tijd getild icoon van kneuterig verzet,
dat al sinds jaar en dag
een helder zicht op de toekomst verblindt
 en vooruitgang belet.

ⁱ Wapenschild van Assen; Maria met kind.

II Tekening van het naakt

i

Ik reis bij mij vandaan,
van huis en haard,
 om naar een lief te gaan.

Ik draai de spiegel om,
keerzijde zonder glans wordt onbekend persoon.
In griezelperspectief ligt mijn bestaan.

Vertrouwde warmte duwt mij in de nek
 als ik de koordjes aantrek tegen tocht
 en op het spiegelglad perron
 in valcorrectie al een spier verrek.

Reikhalzend naar een tekenend accent
 zie ik de comateuze rust der dingen:
 segmentjes monument zo op het oog,
 prothesen die begeerden
 wat met hartstocht werd bemind
 en cultureel een karig dagmenu,
 zonder ambitie,
 het maaiveld nooit ontstegen.

Bartje blijkt een simpel kind,
licht achterdochtig en verlegen.

Straatlicht op de stille Overcingelaan springt aan.
Twijfel tussen licht en donker neemt het grijs voor lief
en vrijwaart het historisch Belvédèreperspectief
 van de betonskeletten.

Ik voel de milde pijn; de koude,
smerige hand van de ijsmeester onder mijn jas,

naakt op mijn huid,
instekend,
splinterend,
krak.

“Flikker toch op man!” bijt ik hem toe.

De uitgang gaapt. Een donker wak.
Ik zak de trap af, fluitend naar mijn lief.
Een junkentunnel door,
met lege blikjes,
vernieelde fietsen;
armoe en verder niks te bietsen.
Niets overal.

De vlekkerige opzet van de schets begint zonder getal.
Ik gokte fout: een onbekende vrouw doet open.

Mager meisje,
sterk in de walm van alcohol gehuld,
verft in de kou haar vingernagels blauw
en kijkt me hoopvol zingend aan,
met joekels van verhitte ogen - je en jou -
die dellerig aangerand vol chronische achterstand staan.

Ik bied haar mijn excuus,
dat zij in schrale geest verweeft
met nooit ontnaskerde mythen,
en laat haar achter met mijn groet,
zij mij met haar tietten, leest mij de metten.

Witte servetten betten haar kleurloze bloed.

Op juist adres draag ik mijn paspoort aan:
“Hier ben ik dan. Ik ben de man.

Ogen, oren, neus zijn mijn vignetten.”
Ik twijfelde; de liefde zelf liet mij geen keus.

Onder een wit plafond, met blauwe rozetten,
is welkom koeler dan verwacht
en moet ik zelf de soep nog koken,
 waar ik verwachtingsvol,
 nou net was uitgelopen.

We eten, kijken, voelen, bevoelen,
bijna schatplichtig aan wat we al zien.
Tot het mentaal de hoogste tijd is
 exocrien hormonen af te stomen.

En komen boven over krakende trede,
 langs jaren lekkage,
 door geestelijk opgehoopt stof.
Uitgewreven op de huid, eerst angstig nog,
glimt en lispelt de romige boter van naaktheid.

Lichaam aan lichaam trilt van verschil,
druipt en schuift tot buiten de vorm,
vloeit uit en stuift en klontert zich
in net ontdekte holten, bot en spier,
waar schaduw zich vooruitlikt
over het licht bezoedeld papier.

Ik werk de ruwe schetsen uit, tot in detail.
Zij strekt de lakens, schudt de donzen kussens.

Een normatieve geest recht zich de rug
 en neemt met kneedgum aanstoot weg.

Verdoezelde contrasten.

Huigerren snurkend in paringsgeur
neem ik haar mee
naar nomadische nevels,
planeten en sterren;
zie ik de goudgele corona's om haar hoofd
en in de ochtend kleuren
uit het oeuvre van Matisse.

Daar, waar toekomst wacht
in de herinnering der dingen,
daar, waar zij eerst nog
weerloos blij van waarde te bezingen was,
met houtskool te tekenen was:
het jong gevonden liggend naakt,
een lakenpunt omvattend met haar hand,
stuift nu, in helder morgenlicht,
bij schrale wind het zwarte stof
in mijn gezicht.

Oud, eroderend land,
ik hoor hier niet, hoor aan de waterkant,
waarlangs ik wandel, hand in hand.

Onverstoord ademt zij voort, ook hier,
zoals haar hele wezen in mij voortbestaat,
zoals ik haar in de gedichten vond,
ontsproten aan de evenaar,
met krullend langs de slapen vallend haar,
met de trage cadans van haar deining,
de luister van haar zachte tongval
en haar tengere postuur,

waarop ik zwervend met mijn stuurse,
blanke handen geen vat kreeg.

Zij wou niet trouwen, nooit gewild.
Wel wulps en willoos wandelen,
haar voeten op het Drentse vilt
van heide, weide, mos in de bossen,
blad schoppend over het najaarsloof
of dansend op de planken banken
die langs de schelpenpaden stonden.

Hoe vaak ik daar ook met haar liep,
nooit kon ik haar doorgronden.
Als vlekken licht op donker Deurzerdiep,
zo bleef haar mysterie daaronder gebonden.

Naar hemel reikend in haar ogen
zie ik de weidse wereldzee deinen,
aardomspannend gebogen,
met in zijn maanbewogen spiegel
de visuele kenmerken der sterren,
de configuraties en alles wat zich daar bevindt:
Een lang vergaan Utopia
aan fabelrijk ontstegen,
afkerig van kabaal.

Ik geef de schetslijn van haar shirt
met vingerveeg aan zonlicht vrij,
drink dan mijn koffie op,
als Socrates het gif uit de bokaal.

ii

Een schuchtere novice,
die op een lentedag als kogge met bollende zeilen
naar open water verlangt,
naar vrijheid *wohin der Wind uns trägt*,

zit in de zon op het donsachte mos,
gekneeld in een solide paradox van kinderwens,
het eigen vlees en bloed,
emotioneel gebonden aan de bodem,
en het besef van inbedding in groter,
goddelijk geheel waartoe zij zich
met de belofte van onthouding heeft verplicht.

Ruwe knieën, rood van het knielen.
Demonisch worstvel snoert het vlees bijeen.
Wroetende handen.
Een dijbeen dat klapt als een giek bij het gijpen.
“Verghevet my Heer,
 ick hebt onwetelijck ghedaen ...”

Liggend in het lichaam,
ligt het hormonale lichaam dat nu uit wil breken.
"Het vleeschelicke ...

Ick?"

Ze vraagt in stilte om vergeving,
verbanning van slechte gedachten.
En zit al ver voor de vesper geknield
aan de beweende altaarsteen

op een teken te wachten.

III **Just killing the blues**

'Het zijn de vijanden van de geschiedenis die haar uiteindelijk maken'

E. Ionesco, Notes et contrenotes.

i

Suffragettes, vervlogen tijden:

door de Stationsstraat lopen vlotte meiden
haastig naar kantoren -
 zwarte legging,
 korte rok -

in een wat slordig straatorkest
van tientallen klakkende hakken,
die in schuivende ritmes
 scherp tussen huizen weerklinken,

als levend scharnier waar de wereld om draait.

Met doffe tred loop ik een eindje mee,
 tot ik de benen uit het oog verlies,
 geluid verdwijnt in behuizing.

Zochten de nonnen van Mariënkamp in tuinen
 nog naar groenten, fruit, ontbering,
het onkruid niet verketterd,
niet door kansarme werklozen gewied,
 nu denderen in de tuinen
 pneumatische hamers van sloopbedrijven
 en wordt het water in tijd herboren,
 de schepen gemeten in voet en duim,

een kademuur naar oude ansichtkaart hersteld
en in de doorvaart handbediende bruggen liefst,
met opgehengeld klompjesgeld.

“Bedankt, o groeimarkt van nostalgisch denken:
Schuitje varen over de baren,
over de zee,
hoepelakee.”

Dus beukt metaal beton
en grommen motoren van shovels en pompen.

Weer en weer, keert het verleden weer,
waar het op lineaire tijdsschaal al was omgekeerd,
waarbij de stad als Sisyfus het weer de berg opduwt,
de kwellingsgrens overschreden.

Zacht retrolicht van een romantische beleving,
herbeleving,
met veel bombarie ontstoken,
belicht de toekomst beter dan ooit,
ontstaan in oude wensgedachten,
fysieke krachten nog in tact.

De maan draait cirkels door de leegte.
Sterren verbleken.

In ritme van verloren tijd gesterkt,
worden wekkers door hanen vervangen
en klinkt het loos gekraai over belangen.
Een tatoeage in de huid van Tarzan,
op het TT Circuit gevangen
en door het stadsbestuur bewimpeld, uitgehangen:
“Zie hier de motorkoning.”

Over de heide klinkt golvend een lied:

*Just killing the blues.*ⁱ

Muskee en de verstilde Blizzerds,
nog altijd nostalgisch in beeld,
zijn hiermee *overruled*.
Wie haalt de droom terug,
die nu zo snel door ouderdom vergeeld?
En vervalt
en verkraakt
en verkrast
op het zwarte vinyl.

De restauratieve genexpressie
graaft en woelt voorbij behoud,
plant, maait, snoeit en sjouwt,
stoomt, brandt, borstelt onkruid weg
in imitatione moniali,
in regen, wind en kou,
tegen basipetale beloning,
de Regula Benedicti getrouw.

Onder het wakend oog van de grote vogel van boven,
die na de zesdaagse schepstuip
al eeuwen creatief in ruste lijkt,
schaaft van het land,
door morenen beschreven,
de toekomst in getemperd zonlicht
plakjes landschap weg.

Een voetstap schuifelt over beminde grond,
de oude, gehavende grond
waaruit nu tranen wellen.

ⁱ Chris Smither, Killing the Blues.

Bij het voormalig klooster in de stad
springt uit de pomp het siervuurwerk,
klaterend in felle zon;
pratte waterspatten
tegen bruinrode moppen.

Over de landengte rijdt een vrouw op een vouwfiets,
richting Markt,
naar nekken bakkend spek
en zandlopers vol hersengruis
dankzij spaghetti.ⁱ

*Deus avertat.*ⁱⁱ

ii

Dezelfde jonge vrouw met rechte rug
fietst fraai de Vaart af,
met haar zomerblote benen
langs roodwitte pylonen,
langs warrige wortelkluiten
van gerooide bomen -
pathologische iconen van stedelijk groen.
Ze zingt met veel vibrato een lied op de liefde.

Ambergrijs zand bedekt het gras.
Een rilling op het water loopt
naar de reflectie van de brug;
golfjes die als kletsende, anorexische meiden
langzaam richting centrum lopen,
langs de gevels van de panden aan de Vaart.
En na de afsprong over pleinen,

ⁱ Zandloperfiguur Sophia Loren: "Everything you see I owe to spaghetti."

ⁱⁱ God behoeft ons ervoor.

door parken en verlaten straten
in de late avondzon.

Alles ademt een behoudend residu:
de theocratische structuur van het bisschoppelijk
gezag in Oversticht,
die gestaag in de genen van erfgoed verklinkt,
het cultureel verzet tegen de *Roi de Hollande*,
het stedelijk ontwerp van Giudici,
dat bang in weifelend beleid werd ingebed.

iii

Metalen sauriërs verbrijzelen
het bot van een parkeergarage.
Een moeder kijkt meewarig toe
in cognitieve hulpeloosheid.
Zij nam afkerig de decadente wereld op
van borstcorrecties en verjongingscrème,
van nieuwe esthetische orde,
van je voelt je goed, echt supergoed,
van je haar en je huid zijn geweldig!

In een draaiende wind slaat stof op haar neer.
“Mamma, mamma ...!”, roept haar kind,
de weg kwijt in het spooktheater
waar gekken en zwervers slapen
op kartonnen dozen,
kijkend naar de wreedheid van Artaud.ⁱ

De poolnacht in Assen,
waar nog een restje zomerlicht
over de Finnmarksvidda

ⁱ Antonin Artaud, *Het theater van de wreedheid*, 1982 (1938)

van het stratenplan meandert,
waar rendierkuddes zijn verdwenen,
campers en tenten,
vogels, gras en struikgewas.
Waar de performancekunstenaar
met live '*Mind Radio*'ⁱ
nu ijskristallen in de lege ether stuurt.

Vrij in het momentum
klinken in de verte kinderstemmen -
mooie verhalen, vol hiaten.
Vrolijk onder afgeleefde huid
de achtergelaten stemmen
die uitontwikkeld zijn
tot immobiele archetypes.
Tot bevroren vuur.

Gehospitaliseerd gedrag in de cultuur,
men lijdt eraan, bewust of onbewust,
of lijdzaam en met rust,
zoals de wethouder lijdt,
gedeputeerden lijden aan lustig applaus,
of het gebrek daaraan,
en daarom tussen boeren in een zomerweide
het ontbijt gebruiken,
weggevlucht in streekproducten.
En prijzen de verpleegster,
die als hoedster van de goede zeden
een pleister op het oude landschap plakt.

ⁱ Jantine Wijnja, Performance Mind Radio, 2007/2008.

IV Stap in de nacht

i

Waar buiten de stad in een hoeve
naar 'boer zoekt vrouw'ⁱ wordt gekeken,
truttelt op de thuisbuis nu 'de Trektocht'ⁱⁱ voort
in slap vertoog vol triviale dingen
tot het gebed zal zijn verhoord:
heel Drenthe naar Van Boeijen-Oord!ⁱⁱⁱ

Ik vecht als een pastor in afvallend lover,
waar povere zomer mistroostig verloopt.

Afgedwaald van psychische glans
naar dof en onzeker toekomstverhaal,
leg ik de waagschaal wankel in balans;
lawaaïige lippen,
zwijgend onthaal.
Tactiele gerichtheid nu meer dan verbaal.

Want wee het woord van besmuikt polarist,
die zweepslag over stadsbestuur laat knallen.

Nog voor men naar zijn drijfveer vroeg
werd hij al uitgewist,
als Drents' Diogenes,
door zwijgende vazallen.

In donker doorkruisen wat pubers de kroeg,
tot zij te vroeg het prille lied vergallen -

ⁱ Populair TV dating-programma

ⁱⁱ Zomerprogramma op RTV Drenthe

ⁱⁱⁱ Van Boeijen-Oord, instelling voor gehandicapten.

en bang hun schreeuw van eenzaamheid
zich hoorloos door de Eenhoornⁱ boort.

Doordat zij altijd beschermd tegen kwaad,
buiten bereik van geslachtsvreemde huid zijn geleid,
zijn zij stuiterend buiten het blikveld gevallen
en zoeken een weg bij het uitschot.

Dochters huilen thuis hun tranen,

zonen slaan de boel kapot.

Ouders in vertwijfeling.
De hulpverlening bijt zich stuk
op commerciële metaforen
en verhoogde regeldruk.

ii

Zonlicht steekt door het bruidssluierdak.
Achter het huis heb ik spinnen verjaagd,
vetzuchtige slakken verdreven
en snoeide ik verlepte takken uit de rozenhaag.

Wat bleef is het saaie, gezapige *da-sein*,
even,
want door het felle driftsysteem geschraagd
verdedigt zich het leven,
verwoord tot misverstand dat van nature was gebleven.

Mijn leven bloedt nu fier in een vergeten bosrand dood
en kijkt vooruit over de lagen stof,

ⁱ Café aan de Nieuwe Huizen in Assen

waar bange lichamen omgekruld leven
in Arendshorst en Vijverhof.ⁱ

Aan het krampachtig vastgehouden wrakhout -
boeken, foto's, oude brieven -
drijf ik over zeeën voort, knoeiend met alternatieven.
Eerst nog verdwaald.

Dan tekent zich in bosgroen ongeduld
een stenige, droomlange landweg af,
die met zijn nodeloze schoonheid
niets dan leegte vult,
maar voor mijn restauratie vol zit met hiaten.

Luchtig zingen kierewiet en tierelier hun lied.
Avond al.
De landweg kleurt als een oude Courant.

Langs zegening, zakgeld, ruzies, lasten,
slenter ik
de schaars verlichte straten door,
over de Singels, de Brinkstraat en Brink.
Maar nergens een verloren spoor,
geen toverwoord uit heilig boek paraat.

Een lichtmythe trilt in de Marktstraat
waar alles in zijn voegen kraakt van overdaad.
Trendvolgers, licht van gewichtloos verlangen
naar ongeblust, beschikbaar recreatienaakt,
schuimen er hitsig en scabreus omhangen,
jachtig de nacht met doodstille straten af.

ⁱ Verzorgingstehuizen in Assen.

Zelf veer ik vloeibaar weer op uit mijn graf.

Een sexy nachtdier lispelt er zacht:

“Eén stap en je bent weer bij af.”

Lachend kijk ik haar aan:

“Het vaste punt in mijn bestaan,
het is mijn lot,
ik kom er net vandaan.”

iii

In het existentie, olala-listische landschapje
rolt mijn voet soms weg over een afgevalen tak.

Daar lig ik dan op het plateauⁱ

naar zondagse klompen te kijken,
met niets dan stenen, zwaarte, zand,
waar boven mij een manshand wenkt,
die ik niet ken.

Ik vlucht.

Thuis storten folders brallend op deurmat
en prijzen de nieuwste mobieltjes aan,
zitcomfort met korting,
slaapsensatie,
groene stroom,
tapijt.

Tussen de knoesten van verwijt
in deconstructie nu de hedendaagse tijd.
Piercing in de lip van baardmans die zich bukt
om geil een stukje bosgrond aan te snijden,
en schurkt zijn opgesmukte hurk tegen een eeltknie aan.
“Alleen voor ingewijden,”

ⁱ (Drents) Plateau.

galmt toezichthouder nu,
maar laat hem in stilte begaan.

Vooruitgeschoven gaat voortgang teloor,
met woordvormen bonkend in ledigheid,
van eenzame man

die zich goedkoop laat pijpen
in dure, thuisloze reservetijd.

Hij voelt het vuur,
befladdert de prangende lucht;

in het huis van zijn moeder ruikt het naar spruitjes.

Heldere wolkjes dwalen boven het ruige veld.

Hij is de herder, zwaait naar de nonnen in Campis,

en zet met zelftucht roze dromen

om in overdaad aan daad,

waarmee motieven tot reinheid komen.

V Tentoonstelling Ob Skene

i

Elastisch opgerekte propaganda,
buigzaam in licht gewelfd,
op net geverfde spierwitte muur:
 de republiein van Charlotte,ⁱ
 die ostentatief, strijdlustig en solide
 in politieke markt wordt gezet.

Geënceneerde beelden spreken een verdwenen
 ‘Vader in de media’ aan.

Met woorden waarin steeds
een wrange wereld cyclisch ronddoolt
 in woorden waarin dood verscholen zit;
 woorden waarin mijn hoofd niet slapen kan,
 woorden die mijn huid verkillen.

Rennende mannen, digitaal in straten gevangen,
met op de armen kippenvol
in hoge resolutie zichtbaar op de uitgeprinte tifs,ⁱⁱ
worden gelabeld,
door geldbeluste media
 tot lucratief product gemaakt;
een kolfje naar de hand van columnisten,
met soms bizarre braaksels over volksverleiders,
 met dorrend raaigras op schedels.

Bezinning als vorm van verzet.

ⁱ Charlotte Lybeer (B), De Republiein, foto op doek, 2007.

ⁱⁱ Tagged Image Files, afbeeldingsbestanden.

Door glasvezeldoek gefilterd licht
valt schuin op de vloer,
kruipt langzaam op
tot net op de plint.

Buiten trilt - statistisch -
damwand wormen doormidden.

Bezonken monniken bidden, demonstreren,
lopen in rood op het scherm
langs broodmager opgelift fotomodel,
afwachtend
in opgelegd huisarrest.

Nu, ruggelings in bed hoor ik de massa's bellen,
kwijlende hondjes van Pavlov
bij een gedachte aan geluid;
orale krachtsport voor verschoppeling,
met smering uit de grote speekselklieren,
door hippe ringtone opgewekt.

Boven mij de welige draagster
van gevulde waterkruiken -
droog akkerveld dat weer een rijke oogst belooft -
die zij uitdagend stukslaat
met de slangenstaf van Asklepios.

En ik, nu zij met al haar vocht
naar ander land verdwenen is,
het verste, op de aardbol diametraal,
hoest kwalsters op,
met strikte regelmaat,
ondersteboven,
in mijn hand.

De beuk schudt in de wind zijn laatste noten af,
met minuscule plofjes, zuinigheid die liefde bedriegt,
vals plat op het pad van de hartstocht
 op tragische herfstreis,
 met treurige blik over de lege weg
 naar de lyriek van Borges
 op kapot gereden velgen.

Laten de meedogenloze gletsjers der vergetelheid
me meesleuren en verzwelgen,ⁱ
versmelten met het vocht in voorjaarstuinen
waar poëzie vanuit haar aard barmhartig is.

ⁱ Jorge Luis Borges, Wroeging (vertaling: Robert Lemm)

VI Verbranding der goden

Gebraad en brand in omarming,
vlees en vuur.

De dood als een drug die klieren aanspoort,
in een roes die hemelse maagden belooft,
die indruk maakt op het geliefd geslacht,
of achting en respect verschaft
waar ik van vrijheid word beroofd.

Martelaars en helden: heroïek waar historie op drijft.

Een doodsindustrie die winsten schrijft,
beleggingsfondsen die geen voorhoofd fronsen
en banken die de doden hartelijk bedanken.

De slag bij Ane,
met andere wapens, in andere tijden,
maar steeds hetzelfde, wrange strijdtoneel.
Neergesabeld. Platgebrand.
Afgerukte lichaamsdelen.
Bloed.

Het menselijk ras uiteengereten
ligt verspreid over het land.
Met ieder mens een god verbrand
en uit publiek systeem verdreven.

Een nieuwe, Nietzscheaanse orde
richt verkettert het gebed tot een dode god
op tafel uitgelegd in fragmenten,
als excrementen voor profeten
die daaruit een wisse toekomst voorspellen.

Vergeeten, godvormend instinct,
wil zich in hersenstam herstellen,
komt in beginsel weer tot leven,
mathematisch geformuleerd nu,
opgeteld,
gedeeld,
vermenigvuldigd
en opnieuw in de macht verheven
onder aanwezigen herverdeeld.

Ieder het zijne.

Ieder zijn eigen vorm van Karel van de Woestijne:

‘En is het vlees goed zwart, dan eten zij.

Zij eten eerst met felle razernij’ⁱ

een stukje godenborst,
een balletje profeet,
een heiligenstick met salade.

Naast mijn woning wordt de tuin nu leeggehaald,
wordt wijnrank drastisch gesnoeid
om straks naar een Bacchische tuin te verplaatsen,
vochtig van plasplezier
bij goed functionerende nieren.

Het Hooglied heeft er geen alarm geloeid;
werd gevierd.

Het was een goed jaar,
het was een zoet jaar,
er was een rijke oogst aan doden dit jaar,
gezien met vluchtelingenogen
waarmee men de voldongen feiten
doorgaans anders ziet.ⁱⁱ

ⁱ Karel van de Woestijne, Het gelag bij Pholos, 1914.

ⁱⁱ C.G. Jung. Het gaat er nu eenmaal niet om, dat iets ANDERS GEZIEN wordt, maar dat men ANDERS ZIET.

Verspreide delen bijeengeraapt,
als meerderjarig gedateerd,
geslacht bepaald en foto geschoten.

Bloed zonder bodem, los van elk respect gedood.

Een vleugje roos nog.

Viool.

Ik heb het kind van de lage landen
naar hogere gronden verplant,
genesteld in opzij gelegde leer,
waarin ik lokale goden verbrand,
waarin ik de dichters botaniseer,
waarin ik de stijlform in ere herstel
en landjepikkend gericht naar mijn hand zet.

VII Verdwijning in het licht

i

Een klamme nacht hield lang de slaap uit zicht
met onzinnige vragen.

Wolken die ontstonden boven zee,
werden door een bries naar land gedragen.

Geen droom die resten achterliet,
geen enkele vertwijfeling of hoop.

Tot vaag het morgenlicht verscheen
en ik met Florentijnse madrigalen wakker werd.

Een dag die taxiët naar de startbaan,
clear for take off tegen de wind in weg
naar het huis aan de Vaart
dat zich langzaam in eenzaamheid wegvreet.

Kiezen vermalen de balken,
zuren vreten in steen.

Meedogenloos wordt het hart
op het slepende tijdpad verwoest.

Grof en obsceen.

Met op een gloednieuw beeldscherm binnen
de dichter met zijn sterk engagement,
met verzen stoere mannentaal.
De vonken van verzet
die neerslaan op het eigen, koude staal.
Soms door condens verdoezeld,
veroorzaakt door de adem van zijn lief,
die zwijgend door een deurkier binnensluipt,
stijf van de twijfel.

Ik zie de worsteling van kerk, moskee en onderwijs,
van politieke stempels op de wijken
en dankzij schimmige handel
de verrijking van de rijken.

Alles nomenklatoera.ⁱ

Verband tussen rijkdom en dood van de ander.

Gekloofde handen, lichamen leggen het lood.

Anderen geven hun kind als bewijs van betaling.

Wrang spektakel om dagelijks brood -
als winnend postcodenoodlot.

De taal van een orakelbeen.

Het witte front van het theater,
vol verwijzing, vol verval,
spreekt boekdelen edik en gal.

Als puur natuur staat Liggend Naakt nog bij de deur.
Ze geeft mij liedjes.

Binnen is alles façade, hijgerigheid
van glossy meidenbladen.
Pikkende raven.

Een beeld van Giacometti op een Ansichtkaart,
met op de achterkant *the missing one* geschreven.

Bij het graf wordt gebeente nu onderverhuurd.
De hoogste bieder zwaait er de staf.

ⁱ Nomenklatoera: Partijpolitieke benoemingen (vriendjespolitiek).

Wuivende boomtak in wind
 maak mijn liefje maar blij.
Zij stottert behoud,
 maar de dood ... houdt haar koud.

Soms kan ik haar groet niet verdragen.
De lijzige hand.
Verstoven zand dat krast.
Rafels van zelfbehoud in het hart,
in het hart...
 als de eenzame jager.ⁱ

Vol vragen.

ii

Ik kende duizend trouwe bruiden,
liet duizend rouwende weduwes na
en schoot de zwaan van Tuonelaⁱⁱ met één pijl dood.

Stemgeluiden en gewetensnood,
ze riepen mij om beurten op
 om mijn geliefden in de steek te laten,
te ruilen voor een herfstweek in het Friese Woud,
 klamme nachten,
 cantharellen,
 druppels die wat tuttenbellen
 voor zij naar beneden vallen,
 drip,
 drop,
 drup,
snottebellen, zwaartekracht, gras.

ⁱ Carson McCullers, *The Heart is a Lonely Hunter*, 1940.

ⁱⁱ Tuonela, in de Finse mythologie, Kalevala: het land van de Dood.

In vorm gestold
vergrijzen rijzige bomen naar het nachtelijk venijn,
tot bijna zwart.
Ik denk in egestekels
en vlucht in modernistisch struikgewas.

Dan kruipt de mufheid van slechte wijn in mijn mond,
op mijn tong;
een kater die vooraf gaat aan de drank,
el mundo al revés.

Tussen dompige dekens komen in donker
de lekenpedagogen,
monsters met gebitten van krijt,ⁱ
die hartverscheurend beginnen te janken:
*Could an artist be discovered,
that could shape us to his wishes.*ⁱⁱ

Al bang voor de treurige dagen,
met biologisch brood en kruidenthee,
onder het wakend oog van Us Ferlosser,ⁱⁱⁱ
met spijker aan de muur geslagen,
grijs behaard.

Ik leg op het grasveld een houtvuur aan.
Uiltjes vliegen zich dood.

's Nachts onder de zwarte boerka
komt zij schuchter in het licht tevoorschijn,
een soepel dier dat zich de huid laat schuiven.

ⁱ Jeroen Brouwers: Pedagogogen, monsters met gebitten van krijt.

ⁱⁱ Naar Kalevala: Could an artist be discovered / That could shape them to my wishes.

ⁱⁱⁱ F. Domela Nieuwenhuis (1846-1919)

VIII De juistheid van leugens

i

Ze liet mij haar kind zien. “Dit is mijn kind.”

Ik keek naar de regen, lopend in bogen,
denkend aan Holland, ikzelf nog een kind was.
De dag bracht een ode aan trage rivieren.

Ze ligt er nog steeds zo, verstrooid als een dode.
Zwijgt in de regen.
Het veld is verzopen.
Ikzelf ben van modder.
Ik trek uit mijn hersens mijn bergschoenen los,
hoor een slurpend geluid.

In bos gaat het beter, op hogere grond.
Een pijnlijke aftocht.
Hoe kon ik weten dat zij een kind had?
Er kwam geen verstaanbaar woord uit haar mond.
Adem.
Klank.
En een klein beetje vocht.

Alleen dat.

ii

Een pas gesponnen web van rede en gevoel;
het algeheel systeem van Mr. Klein,ⁱ
die in een huis vol kaartenbakken
als holist de lemma's met elkaar verbond

ⁱ Klein (circa 1915-1980), Spokane USA.

tot een solide weefpatroon,
waarin de kundige Arachneⁱ
voor altijd als een spin moet boeten.

Het levenswerk van Klein werd na zijn overlijden
domweg naar de dump gebracht,
als afval,
in zijn eigen pickup,
een gebutste rode Dodge.

Arachne kom ik telkens overal nog tegen,
gevangen en bitter,
haar wereld beperkt.

Zij zoekt in haar web naar de lente.
Tenminste dat denk ik.

Ik slip over mos naar beneden,

zie in haar ogen de kracht van gebrandschilderd glas,
dat vóór ik haar wezen doorgrond had
al gebroken was.

Zwervend over de paden,
langs hekken van Beatrixoord,ⁱⁱ
de moeders armoedig in woord,
de vaders halfslachtig draaiend.

Kraakheldere,
ijskoude lucht rond een beklommen bergtop.

Uitzicht op ruïnen en verder een vlakke,
alles doorschijnend,

ⁱ Ovidius, *Methamorphosen*.

ⁱⁱ Zorginstelling in Appelscha (Fr), voormalig tuberculosesanatorium.

een melkachtig brede rivier
en onder een transparant gezichtsveld de zee,
het vuil in de vloedlijn,
de branding,
een vlag aan een staak in de wind.

“Hier,” zei het kind, gaf me een plastic globe.
“Je kunt er doorheen zien.”

Ik dacht aan de draaiende aarde,
met de vandaag verscholen zon
en de derde, harmonische wet
van de wetten van Kepler:

Dat het kwadraat van de omlooptijd (t)
van een planeet evenredig is
met de derde macht
van haar gemiddelde afstand (r) tot de zon,

ofwel:

$$\frac{t^2}{r^3} = \text{constant.}$$

waarmee nog steeds de afstand tussen haar en mij,
de draaiing om de afgekoelde brei, verdacht is.

"Met welke snelheid, afstand, doel?"
sprak Zarathustra,ⁱ die nu zo scherp herinnerd
het immateriële vacuüm vult;
de rondzinger met valse toon soms,
die zich van kwaad noch kwaal bewust
in de kleerscheuren stort.

Kippenvel.

ⁱ 'Also sprach Zarathustra' van Richard Strauss (1864-1949), het begin, *Sonnenaufgang*, werd door Stanley Kubrick gebruikt in de openingsscène van de film 2001: A Space Odyssey.

Trof op een dag twee dames aan die simultaan
een paard bestegen.

Een kraai die zich te pletter vloog.

Een veldmuis in de regen.

IX Liefdesgeld

Inwaarts in kleinere cirkels wordt gewin gekneveld;
ontbranden smeulende vuren. Dis.ⁱ

In de sadistische agenda staat
 bij elke week *semana santa*,
 processie van vermetelen,
 terwijl op het strand mijn beminde verbleekt
 en oplost in nevels van stof.

In de rode grot met de rokers, *tapas* en wijn.
 Was ik daar?
 Zag ik daar?
 Verslond ik haar daar met mijn blik
 waarvan de gesp was losgeraakt?

Zij,
mythische witte maan
boven uitgestrekt, nachtelijke veld.
Ik verdronk in haar ogen,
vol met op effect gerichte onschuld
 van The blue Lagoonⁱⁱ
en hoorde haar lach als de branding
 bij Moliets Plage.
Een jonge vrouw bewust van haar gewin.

Ze schonk de wijn bij,
sprak in een vriendentaal recent verleden aan
over een feniks,
 bliksemsnel door het vuur
 van verzengende liefde gegaan.

ⁱ Marcel Möring, Dis (2006). Roman waarin Assen als Dis, de stad in de Hel van Dante, wordt neergezet.

ⁱⁱ Sentimentele film over opgroeiend stel op onbewoond eiland.

Ze kocht een casino,
lokke gokgeld weg uit strategisch belang.
Ze bedreef potentiële ontucht met mij,
in milde vorm,
maar toch, ze bedreef.

Bleef ook bedrijven
terug in de trein,
bij het slepen van Liam Gillicks panelen,
bij het bedraden van de lange dag,
bij het verkavelen van de tuinen waarin we
samen zijn opgegroeid
en toekomst verwekten.

Reik mij een hand!, dacht ik,
als dweperige puber in de lege,
galmende hal van eigen hersenpan,
verlangend naar de geur van haar lichaam,
de spannende architectuur;
fruit dat mij gevangen hield
onder de ooftboom met wijkende takken,

gekweld door liefdesonger
en niets dan poëzie
als ongewenst wisselgeld.

X De redding van de rozen

i

Rozenrood,
in mistgrijs najaarslicht
 boven een vlakte van openbaar gras,

in takken nog frisgroene blaadjes,
 Hesperiden die rozen bewaken.

Uitziend over de daken
wacht ik verschuivingen af,
verbrand manuscripten,
herschik mijn logica.
Dan, in de afgrond van gedachten
waarlangs ik dagelijks balanceer:
 amorfe leegte,
 met op de bodem een verhaal
 in idyllische beeldentaal,
 de schone schijn
 van door de goden verboden
 beeldmateriaal.

Na jarenlange adempauze,
verzonken in gepuber,
treed ik opnieuw het landschap in
 en zie de vrouw als Liggend Naakt,
beloof haar de illusie van mijn levenslange trouw,
hard en weerkaatsend tussen de wanden
van mijn gebricoleerdⁱ gebouw.

ⁱ Van het Franse bricoler, knutselen. Door Claude Lévi Strauss geïntroduceerd als concept in de kunsttheorie.

In bed, met begerige handen,
de wonderschone feniks gegrepen door een
haviksklauw.

Ik gist, ik borrel,
opgejaagd naar prestaties.
Wraakzuchtige damp ontsnapt mij,
het snuivend rendier krabt met hoeven het karig
voedsel los van hard bevroren grond.
Jankende wolven en voorouderstemmen.
Rijkelijk drank.

“Redt hen, Christoffel,
die wiebelig naar oud geluk worden gedreven,
naar bruinige foto’s,
liefdesbrieven,
naar ingedroogd mahoniehout

of de ververste rozen bij de grafsteen
aan het eind van de pelgrimstocht.”

Op heldere momenten
voel ik de gekte
aan mijn zenuweinden knagen.

Terug in het walhalla
van haar huis met vleesgeworden geesten
was het heet,
stonden kachels te loeien.

Een stofwolkje turbulente atomen
klonterde samen voor beraad.
Of was het voor de vorming van een nieuw heelal?

“*Shake ya booty sister,*” rapte de hippe hopper,
puberaal van idioom,
door hersenlagen van leegte gestut.

Ik dacht aan de draak van Padua, als die bestond.
Zo niet, dan ook.
En construeer de magere vriendin van Liggend Naakt,
mulattin, die ik langzaam de zee in laat lopen,
“... *shake it for ya brathas eyes,*”
soepel in de golven,
met tropische herkomst verweven,
veelkleurig borduursel
op donker naakt van de slaventijd,
stamcellen van iets taligs
als laffe messteek in een hart
vol aangemeten schaamte ... en spijt.

Halfslachtig hangt de glans,
het staal van Damocles boven het schuldig rozenrood
en stamel ik woorden
langs haar benen
tot haar schoot.

Behoedzaam open ik het boek,
scan razendsnel tienduizend titels,
alsof ik de voorraad bezit
van de vuilophaler in Sao Paulo,ⁱ
die een volwaardige bibliotheek
uit vuil bijeen gezameld had.

ⁱ In een tv-documentaire (2007) over vuilophalers in Sao Paulo kwam er een aan het woord die in enkele jaren tijd zo'n 10.000 kwaliteitsboeken had gevonden. Het vuil wordt namelijk door de ophalers gesorteerd op alles wat nog bruikbaar/verkoopbaar is. Deze had er in zijn huisje een gratis buurtbibliotheek van gemaakt.

Ik negeer Terra Nostra, Salo
 en Liefde in tijden van cholera
voor de tovergeur van De Naam van de Roos,
want 'De roos van weleer bestaat als naam,
naakte namen houden we over.'ⁱ

Op internet,
waar elk bezoek mijn wereldbeeld vertekent,
zie ik de laatste stand der dagelijkse dingen
 in een cyclische herhaling:
 branden, oorlog, weerbericht,
 een Rembrandt ontdekt,
 of rennend een record verbroken -

het heden wordt tot eeuwen opgerekt
en met urgentie in andere kleren gestoken.

ⁱ Slotregel uit Umerto Eco's 'De Naam van de Roos': Stat rosa prestina
nomine, nomina nuda tenemus.

XI Regen en herfstval

i

De stad bedekt zich met donkere herfstlucht,
trekt de gordijnen dicht,
verwarming laag,
licht uit.

Onder de dekens knijpt ze zedig
haar magere dijen bijeen,
want "morgen vroeg dag!"

In turbulente wind stuift regen vooruit.

Kind na kind na kind is al het warme,
prikkelarme nest ontvlucht,
naar muziek in het westen,
wervende teksten en breder bereik
voor miskend talent.

Pas na vertrek wil de fanfare
op verzoek een riedel spelen,
wordt men stoïcijns omarmd en lichtelijk verwend.

Vogels die rode bessen pikten
zijn uit het strenge Pentateuch
naar hitsig Hooglied gevluht,
naar stadsavonturen,
of naar *Le Déjeuner sur l'Herbe*ⁱ bij de buren,
waar gras nu eenmaal groener is,
naar een duik in het meer van de geurige zielen.ⁱⁱ

ⁱ Manet, *Le Déjeuner sur l'Herbe*, 1863.

ⁱⁱ The women of the lake of the scented souls (Xiang Hun Nü), China 1992, regie Xie Fei.

De koene nacht heeft de stad al een doodssteek
gegeven, recht in het hart.

Niet eens na felle strijd,
maar doodgewoon na winkelsluitingstijd
trekt men vanzelf het vale doodskleed aan,
berust in de knusse beschutting van thuis.

Het bonte leven duikt onder,
niets is meer noodzaak.

Uitgeput door het onthaaste leven
zakt men vadsig op de driezits
en denkt dat het wel goed is zo,
tot neuslengte beperkt.

Bij omgewerkt landgoed
ontdek ik heuristisch een herfstgeur.
Een stoplicht spiegelt rood in het blad
dat uitgerold, nat over tegelpad ligt.

Slibberig.

Door het eentonig ritme van de regen,
zóver van mijn zolderraam,ⁱ
tikt staccato het signaal voor blinden
als een bonte specht,
tikt agonistisch een verhaal
over het hooggeprezen erfgoed,
over oude gebruiken, dingen die voorbij gaan,ⁱⁱ
in fel gevecht met doelbewust, gedirigeerd verval.
Over symbolisch grondbezit
op de doordrenkte dodenakker der herinnering,

ⁱ Rob de Nijs, Ritme van de regen (1963): Zachtjes tikt de regen op mijn zolderraam.

ⁱⁱ Louis Coupers, Van oude mensen, de dingen die voorbij gaan, 1906

de zwarte romantiek als in een Faustiaans complot,
met om de hoek de goeroes
die vaag van geslacht met veel stampij
een debutant naar landelijk statuur verwijzen.

Een volgeling kwam zalvend op mij af,
een gezicht van 'de maan staat op half.'
Het leek mij met gloeiende wangen behangen,
verhitte concepten in kunst,
warrige teksten van adepten,
recepten tegen onrust in een afgedekt wak.

Zelf dacht ik met beduimelde gedachten,
een judaskus die de adem benam,
aan de ethische schemer van badende meisjes
aan het Zeegser loopje,ⁱ
een de opgedoekte wensen van het hart
dat nog niet heeft geleerd te zwijgen
en vrijelijk bij de breuk der dromen schreit,ⁱⁱ

waarna het opnieuw,
vol levenslust
in nog onbekende droombeelden bijt.

ii

Overall verschijnt leegte. De stad is aangetast.

“Rotte kiezen zijn getrokken,” zegt men,
als min excuus voor slecht verzekeren.
Vulling en kroon waren hier niet in optie,

ⁱ Schilderij door E.B. von Dülmen Krumpelmann.

ⁱⁱ J.C. Bloem, Liefde: 'Kon ik één gaaf der jeugd ...'

want om van opgedane kennis
consequenties te aanvaarden,
vereist een leerproces.

En inzet.

Wolken met de vale kleur van kalfsvet
bollen aan de hemel op,
diffuus,
psychotisch in beweging.

Haastig legt men in de Raadszaal nog
een nieuwe spoorlijn aan -
met toespraak,
getrommel,
gezing -
zet seinen voor even op veilig,
om te doen wat een stad hoort te doen:
het beleid op de rails zetten,
zorgen dat het spoor
met welzijn, werk en groen.

Pijn bij de groei - het is winter.
Het weer slaat om,
met donkerder wolken, listige wind.

Ik zie mijn fletse reflectie in de voorstad die groeit,ⁱ
met in de randen van mijn bril
nog een restje zelfstandig verleden,
het warme bad naar nieuwe wet herbouwd,
landschappelijk herstel nauwkeurig nagemeten,
voor volkstoneel theater Tivoli, hersteld in het bos.

ⁱ Louis Paul Boon, De voorstad groeit, 1941.

Een mens moet ergens slapen, zelfs al sneeuwt het.
Ik trek het witte dekbed beschermend over mij heen.
Zwervend door de nacht keer ik om,
 heimwee nu,
 naar lepeltje lepeltje,
 met leegte, grimmige leegte.

De nachttrein nadert langzaam de kust,
het zichtbare strand,
waarop aan een staak nog die witte jurk van je
 wappert - markeringsvlag van ons grondgebied,
 vlak na de verovering.

Het vuil in de vloedlijn is niet veranderd,
de schuimende branding niet.
En zelfs niet de geur van het nasmeulend vuur,
dat hoog op het strand het springtij doorstond,
maar uitgetrapt werd in een onbegrensd uur.

XII Drentonauten

i

Een volle maan staat boven oost:
‘het gebroken oog van de dood,
het ei dat verdronk in de Lethe
terwijl jij je avondlied zei.’ⁱ

Het koele licht geplakt tegen de zijkant van een flat.
En geen muziek.

De lier hangt in lantarenpaal,
de loftrompet bracht als metaal wat centen op.
‘Hetzelfde anders,’ⁱⁱ zegt de dichter.
‘Geef me een reden, maar geef me geen keus.
Ik zal gewoon dezelfde fout weer maken.’ⁱⁱⁱ

Hoe kwam hij hier in deze nacht terecht?
Buitensporig bier? Een klap na bekgevecht?

Zijn hoofd was helder, ledematen recht
en soepel te bewegen.
Een vampier had hij niet gezien en God kwam hij
in de verlegen klerkenstad nooit tegen.
Hij voelde hoe het rijm beleefd naar regen neeg,
na tegen en bewegen.

Maar het was droog, kurkdroog en koud.
Hij was op weg naar dwingend zelfbehoud,
naar een café dat op dit uur nog even open was.

ⁱ Cees Nooteboom, Het gezicht van het oog, Het oog van de schilder

ⁱⁱ J. Bernlef, Hetzelfde anders, in Geestgronden (1988)

ⁱⁱⁱ James Blunt, Same Mistake.

“Bienvenue, wat zit je haar leuk!”
Schimpscheuten, schampschoten,
afgevuurd door vindingrijke geesten
en een conservatieve kloon
van een Franse impressionist.

Al snel was hij tot in het merg bezopen.
Tot aan het eind zijn beltegoed niet deugde
en hij nog even teruggedacht aan hoe het begon:
als Liggend Naakt, zo moest het,
vastgelegd als de eeuwige bron,
die thuis al weer jaren niet wachtte.

ii

Intussen varen schepen af en aan,
witte vloten, bruine vloten,
Sinterklazenboten en barken vol zeloten.

Niet één, twee havens liefst had men ontsloten
voor de stoute Drentonauten,
die onvervaard
Kanaal en Vaart hadden bedwongen,
vol diepe eerbied aangestaard.

Oh my God ..., de zilverloot in een teiltje,
Kniertjeⁱ op de kade en de buit die binnen vaart,
te vuur en te zwaard veroverd
uit Europese fondsen.

ⁱ Kniertje: vissersweduwe, die haar twee oudste zonen aan de zee verloren heeft. Herman Heyermans, Op Hoop van Zegen.

Weg van de oude herberg,
 weg van de laatste tergende kwinkslag,
 liep ik slalom over gesloten terrassen
 liep ik door de nacht van Assen
 vol bucolisch poëtisme
 langzaam het bot in mijn benen tot boter.

Rechts voor me de getormenteerde Kolk,
 uitgegraven kabelsleuven,
 een verschansing van zand,
 het dansende, roodwitte lint voor het hoekpand,
 waar tegen alle teloorgang in
 wijsgerige ideeën hoogtij vierden in kunst.

Een snelle fietser, een ringtone
 en een dopplerstem die langzaam doofde -
 negatieve feedback van hormoon.

Al in vergetelheid verdwenen facetten
 toen ik de deur open deed.
 De verwarming was uit, die moest ik resetten.
 Maae eerst moest ik Ishtarⁱ
 toegang tot mijn nacht beletten.

Een nacht als de achtste van Mahler,
 complex-verweven, hypertrofisch leven,
 dat tijdens opgewonden remslaap werd verwekt,
 waarin ik haar
 in donker brons en uitgerekt
 als magere *femme nue*ⁱ tegen mijn bed zag staan.

ⁱ Ishtar, zowel met seksualiteit als met oorlog geassocieerd.

Geen beter mens was uit mijn nachten heengegaan
dan die ik hier,
als *missing one* gedroomd
en in abstracto liet bestaan.

ⁱ Giacometti *Femme nue debout*, vers 1954-1957.

XIII Geluid van groeipijn, nog

i

Nachtvorst met motsneeuw: exotisch ontbijt.

Tot nog op kousenvoeten uit de nacht
een stem tevoorschijn komt,
van zover aangedragen
en toch zó helder en geliefd
dat ik er triest van word.

Tot nog op kousenvoeten uit de nacht
een trilling door het huis loopt,

ik het schuursponsje over de vloer
naar het oranje heft van de roestige snoeischaar schop
en inbreek in de droom van een ander.

Het woord wordt scherf,
in afgewend spiegelbeeld.

Vanuit een kamer,
waar in het losgescheurd behang
de eindeloze tijdsduur hangt, klinkt pijn.
Gekras van nagels op het kale stuwkwerk,
in rafelig kwetsuur.

Even schreeuwt alles,
schreeuwt alles mee met de stem van traditie:
lichaamstaal die slaafs vanuit de tijd wordt aangereikt,
blosjes op wangen,
de haarlok die aan broeksknoop haakt.

Grauwe huismussen breken uit, bang in ontluiking.
Het is over.
En uit.
Ijsbloemen staan op het raam,
stof ligt op stoelen.

Een droge meelwolk stokt de stem
van de stad als het meisje.

Geen enkel woord. Niets.

ii

Verregend, uitverkoren land,
waarin ik mij in natte grond heb voortgeplant,
moeizaam.

De takken krijgen kleine groene tanden
en rekken zich na winterslaap uit.

In struikgewas pikken de vogels
naar overwinterde bessen.
Juveniele gedachten, in licht wijsgerige geest,
die in de empirische wereld
een ongerijmde dwaling bevechten.
Zonder bijval.

Ik denk aan broze resten doorgestuurd geluid,
het grafisch weergegeven prikkeldraad
van een gesprek
dat stilaan over de monitor schuift.

“De mensen hier zijn stug,
kort van refrein en psychisch niet elastisch.
En als ik kon kwam ik meteen terug.”

Daarna een monotone stilte,
een wereldruisgemiddelde.

De lijn op het scherm wordt dik en vlak,
de vrede van magische leegte,
van temerig geluk in het leeglopend landschap.

XIV Kantiaanse tijd

i

Teruggekeerd bij af
 danst er een nieuwe geestdrift rond
 op de glanzende dansvloer van het bestaan
waar ooit geluid van de lambada klonk.

Een erfenis van Liggend Naakt,
op drift geraakte attributen
 uit een kortstondig evenwicht
 na het langdurig klieren
 in de kern van haar bestaan

door een verboden dans tot stand gebracht.

Weer kruipt er zonlicht tussen ons in,
kruipen culturele wormen
 uit een stinkend hersengat.

Ik zit er mooi mee,
wat betekent dit nou weer, of dat?
Kleeft mijn hele kop vol stijfsel
 vast aan twijfel die ik had.
Mijn kruit was al verschoten en talloze vragen rezen op:
is het handig en verstandig?

Valt na langdurig dubben toch nog een besluit,
ligt ons nieuwe welbehagen
 opgebaard in Centrum Zuid.

En zuchtend onder lust en last
bework ik stenen muur,

maak lief en buur nu aard- en nagelvast,
waar schimmel en zwam
mijn hoop regelmatig verjagen.

Uit elke kier trek ik insecten los en bid,
tot snode bidsprinkhaanⁱ de liefdesnachten
vol vleugelloos gezever stort,
terwijl mijn hart zich ziekpompt in het dorpsbestaan.

In woede vlamt nostalgisch brandhout op
en denk ik aan die Amsterdamse nachten,
al die wichtjes 's avonds laat op het plein...
"Oh nee, wat een lulligheid!"
"Vier jaar ex-polis wat wil je?"

Reconstructie.

Liposuctie.

Lux.

ii

Snijdt een bevlogen prediker
nu plaatjes uit morsige boeken los,
teksten over dorpspastoors
die zich vergrijpen aan Belgische befjes.
Sadiana,
Moraviana,
leentjebuor.

Redeloze, zedeloze normbesefjes,
die tussen tragisch ongeluk en blijde volkscultuur
de nieuwskolommen van het Dagblad vullen.

ⁱ Het bidsprinkhanenmanneltje moet het vrouwtje voorzichtig benaderen om in plaats van als partner niet als maaltijd te worden gezien. Het komt voor dat hij tijdens de paring wordt opgegeten.

Haarscherp zie ik zijn tegen fraaie gevelrij
gecraquelleerd gelaat,
zie rans geworden vetopslag in oogwallen
samenvallen met een Jugendstilbalkon
en een trillende hangkin daaronder.

Zou zo, als veerman met een vislijn in de Styx
op uitgebleekte knoken kunnen vissen,
stel ik mij zo voor,
op stukjes rijpe dameshuid
die in het water kissebissen.

Met niks natuurwetten tartend
blijft het gissen voor de leek,
die breed keek,
maar smal weet.

“Zo ja dan is natuurwet geen wet,”
bedwater ik wijs. Wat wel dan?
Indien geen ja,
dan toch iets in de richting van een negatief nee,
een ongeveer niet,
een bijna wel,
een propositio in dubio,
of de twijfelvariant van een bekende vloeistofwet.
Smeltpuntverlaging.

Een drab van onkunde kruipt
in mijn halflege kwabben.
Doorleren dus!
Slabbetje voor,
want zit vaak net zo lang met mijn kennis te knoeien
als Kantiaanse tijd met een begrip als eeuwigheid.

'Theater is een beminnelijke vluchtweg om mijn woede ruimte te geven.'

Cox Habbema.

i

Zit rijzige, wijdgejurkte vrouw aan tafel,
die bij het verschuiven van haar derrière
een ijzig kort,
postuurvreemd gilletje slaakt.

“Blaf,” zegt een hond. En toont zijn witte tanden.
Bazinnetje boos breekt lucht met haar handen,
zie ik in spiegelraam.
Godver-kijkt als een trap tegen scheenbeen,
bloost zich het schaam.

Hoe verder? denk ik,
waarmee ik de zaak de mijne maak
en sloop ga met de schapen om mij heen,
blikken blank maar inwendig zwart
door instinctmatige hondenhaat.
En licht onwel door wormen en teken.

“Stress in ingewanden,”
stelt haastig opgetrommelde dorpsorganist
de diagnose in mineur voor mijn organen.

Veel harder dan verwacht
springt nu de reu tegen rijzige vrouw,
grijpt het bazinnetje lenig de lijn.
Schrik, spring.
En flikkert het klinkblikken tafeltje om.

Boze stemmen, hilarische lach.
Een optocht van kolder,
een flinke klets bier op de keien.

Ik schud het komisch lachvocht uit mijn vacht.
Bonte bedoening, van elke distinctie beroofd.
In deuropening leunend schudt ober het hoofd,
kijkt,

kijkt
en kijkt nog eens,
met zo'n kijkblik van 'kijk niet naar mij,
ik heb geen zin in die zooi.
En wil je zeiken doe dat bij de chef.
Laat dat hondenmens de zooi maar ruimen,
of die hysterische giltrut.'

En waarom die hond niet?
Lekker makkelijk: 'hond'.
Je geeft een ruk,
je springt een stuk,
neemt *en passant* de tango en de polka dansend
nog een vermaning in ontvangst
en lach je met onmogelijke lach
terug in orde van de dag: 'Vlaggen!'

Alsof het feest is,
maar 't is niks dan gezeik, gewoon gezeik!
En niet halfstok vlaggen.
Nee.
Het vaantje van PLOPⁱ nog vol in top.

En dan zo wegwandelen. Schande!

ⁱ Politiek Lokaal Onafhankelijke Partij, Assen.

Opgetild uit zwaartepunt van dwaasheid
 stijgen de paren en passanten,
 door Botho Strauss omschreven,
 uit grijze massa op.

Want door de vetvlek op mijn Andersbril
 draait er verzacht een piepklein drama af:
 een volksfestijn bij net geopend graf
 op landgoed Valkenstijn.

Graag zeulend met zijn bodemdoden,ⁱ
 het deerlijk kind de wereld rond,
 verkoopt de Drent zijn oude ondergrond,
 zonder epos dat meeslepend
 aan de mensheid wordt verteld,
 maar in beperkt geconsulteerde sagen,
 die huilerig om aandacht vragen,
 met introvert in keel de stem geveld
 en hoest zich uche... uch...,
 met een bescheiden aandachtskuch
 de goedgebekte wereld in.

Want Drenthe is een dreinend kind,
 slechts om het uiterlijk bemind
 en plaatst zich tè vaak aan de kant
 als stiefkindje van groter Nederland.

In het jeugdige denken,
 oud achteraf,
 schreeuwt kinderkasteel om bewoning.

ⁱ Met name het Meisje van Yde uit het Drents Museum, dat soms elders wordt tentoongesteld.

Maar melktand uit grootmoeders tijd,
ontbonden door teveel aan hoger honing,ⁱ
wordt nog tot later onder schrale tong bewaard.

Lichtbeelden worden aangestaard.
Fletse projecties in het hier en nu,
als tegenbeeld van wat er is of was,
stelselmatig vereeuwigd,
 vervalst en verhevigd.

De muur van argumenten wordt bestookt
met kleurrijk lichtbombardement,
in spiegelbeeld
 van domme vent.

Uit buurmans tuin danst ilk de wrange vruchten los,
een heksenkring rond in het nachtelijk bos,
en laat mij verwennen door waanvrouw,
die onder de gordel werd ingelijfd,
 wijsgerig onaantrekkelijk,
 kunstzinnig grauw misschien,
 niet uitgevormd tot geestelijk smaragd,
 maar oprecht in volstrekt overbodige pracht.

Over het fietspad langs de Hoofdlaan
 reis ik uit het einde van de nachtⁱⁱ
 en lacht het eerste daglicht
 mij met zonlicht toe

in het door zuren uitgebeten tijdsgewricht.

Koffie nu.

ⁱ Martinus Nijhoff, Het lied der dwaze bijen.

ⁱⁱ L.F. Celine, Reis naar het einde van de nacht.

XVI Schaak, mat.

Op schaakbord keren zich kansen ten goede,
en reis ik op een matte zondag,
 goed doorbloed bij de verpleegster weg,
 met mooie, handgesneden dame.

Naamloze taalvelden glijden voorbij.

Tot na de IJsselbrug de jonge nacht
 in heilig halfdood wordt ondergebracht,
 door stiefbroertjes van een wereld in wording,
 door oude tijd ondervoed op taaleigen grond.

Uitgestapt blaft aangelijnde hond,
scanderen jongeren schunnige woorden rond
 tussen gevels en struiken,
 vergelende mist.

Bij boekhandel Iwema spiegelt zich stel,
 in wilde, stadsvreemde omhelzing,
 die snel door mij wordt uitgewist.

Ik neem wat steels gevangen woorden mee,
om later te misbruiken,
en weef ze in de randen
 van het Koopmansplein dooreen
 met pulserende Opel,
 gierende banden,
 een fiets zonder licht.

 Zomaar,
ergens heen waar dorre ingewanden knorren.

Ik eet,
pak in de lorum opgeslagen woorden uit,
blik met een wijntje het internet bloot,
tuimel de nacht in,
nestel in droomschoot,

verzelfd in potentie tot cynische dorpsidioot.

XVII Bezoekers

i

“Niet wie is van houtⁱ in mijn hoofd,” zei de gek,
“maar de dag is van hout.

De snavel van een specht hakt er geluiden uit.”

Ik sla op zijn kop en schrik van het licht,
bescherm nog halfnaakt mijn dromen,
trek halfgekleed een spleet in het gordijn -

“Dag Rudolf van Coevordenstraat,
met helse voorjaarsbek.” -

en rommel aan mijn spiegelbeeld.

Droogstoppelⁱ wil koffie, zet oeroud water op.

In slaapdomein scheert hij zich nat

en trekt doorrookte wapenrusting aan,

ziet dan achter het raam het wilde hoofd van Bart,
een aura-achtig slaapwaas op zijn wangen.

Hij brengt met haast een hond,

een bal,

een bot,

een zak met droogvoer voor een dag.

Geen tijd voor koffie.

Hond kwispelt, met het huis vertrouwd,

struint in het stof achter stoelen,

pist goudgekleurde nerven op uit onbehandeld hout.

Ik pak een handdoek, teiltje met alkalisch water,

ⁱ Jean Foudraïne, *Wie is van Hout*, 1970

ⁱⁱ Handelaar in koffie. Multatuli, *Max Havelaar*.

zit dweilend toekomst te borduren
en steggel met vlekken van exen.

Ik leeg de teil.

Zie vlak naast de vortex,
in het moeras van waterdrab wat heksen vliegen,
snel,
in spiralen,
zie vuile turfmeisjes lopen
en hoor ze snauwen
tegen kalende mannen met grote handen,
zie mooie lipbloemigen staan,
met stuifmeeldraden en stampers,
zie alles in de afvoer verdwijnen
naar onbereikbare plaatsen,
ver hiervandaan.

Conceptueel een idee opgeruimd en besproken,
lokale pers uit haar hol gebraakt
en in doelloze toekomst gedoken,
stevig gestofzuigd in oude structuren
en daarmee aan wens van de burens voldaan.

Toen teugels gebroken
zodat ik mij vrij door de dag kon bewegen,
door ruisende regen op weg naar de trein.

Veel onderkant van ronkend Groningen
ging er nog mank op straat en plein.

Blaas vuren uit, maak deuren dicht,
val dan in slaap, geplunderd licht.

Word wakker met krabbende stemmen op straat,
snel weer de remwegⁱ op tot zachte,
 schaapachtige stem op de radiowekker
 mij wakker blaas.

Half acht.

Slaapwachterig behangen ga ik de gang op,
vuil beddengoed en sleutelbos in handen.
Meldt aangewaaid dienst een openstaande deur
 en inbraakraam,
 de geur van geleege ingewanden.
Ik dacht bij de nachtklap aan grapjas op straat,
die achteraf,
in het uiterste hol van de honger
 alleen wat boter en brood heeft ontvreemd,
 twee pakken koffie,
 suiker,
 cervelaat.

Niet in alarm geraakt denk je ja,
 dit geluid,
 dat geluid,
 zus geluid,
 zo.

Zoveel nachtelijke nesten
 met uitvliegend geluid altijd.

Stuitend gewoon!

ii

Buiten zitten verregende duiven
 stijf en dwaas te drogen op een tak.

ⁱ De weg van de remslaap.

Er waaiert kerkvolk uit in donker zondags pak
naar opgewreven zwart- en zilverschoon.

Als ik in boventoon, bij duistere partituren,
dan likkend aan het middaglicht

berusting laat vloeien over de uren,
is er plotseling tijd voor een zondagse middag.

Een uurtje op het ongesponnen web,
op zoek naar een naakte Arachne,
een rondje met de hond langs de Lariks.

Ja, nu - dialectisch herhaald,
een Hegeliaans tortuurtje -

klik ik de musketonhaak aan de halsband.

Jas aan, deur uit, terug voor een vuurtje.

Ik hoor de wind langs huizen ruisen,

langs de vlaggen van C1000,
door kastanjes, beuken en berken

en het seizoensnegligé van Persefone,

zie wolken onder intens blauwe zee

en verdwaal op een kraakhelder laken

als plotseling het zonlicht op mijn zelfbeeld braakt.

XVIII De stad als eiland

i

Een stramme man, in huis en haard verpakt,
zit over teksten van Houellebecq gebogen.

Gestold protocol in dronken gemompel,
waarin een botte lust
als libertijnse leidraad dient.

Angstvallig wordt een vlucht in leegte overwogen,
de mogelijkheid van een eiland ⁱ
en het romantisch isolement
van de tevreden zonderling.

Maar eilanden hebben aandacht nodig;
gepuf tijdens de vormingstijd -
het schudden van de schollen,
het hoesten van een basische vulkaan.

Vanaf de lege zeebodems soms,
vanuit een oceaan van vragen.

Hoe kan een hoofd vol denkbeelden ontstaan?
Kan men een eiland Skinneriaans besturen?
Of beter Macchiavellistisch?

Zo persen zich de vragen
eruptief uit de welvende bodem,
aan realiteit onttrokken.
Nutteloos.

ⁱ Michel Houellebecq, De mogelijkheid van een eiland, 2005

Ik drink een glas sap voor ik het bos in ga.
Klinkt in ga met een Franse g voor a
als Zweedse Inga, pianiste,
zonder kennisgeving verhuisd.
Beelden met photoshop gekuist.
Buiten de nacht nu, onder de kruinen –
kaalgeschoren met geluid
van brullende motoren.

Zij deed zich voor als een betreurd zichzelf:
zachte muze,
met onder afgerokt gewelf
de tangen, zagen en boren,
die mij bewerkten bij de start.
De grote verbouwing van behoeften.

Mijn vlijtige reistijd was verward,
in hevigheid, in stevigheid,
in droomtijd overgoten met zoete siroop.

Versleutelde realiteit:
op de heide milieuveilig vrijen,
met ecotaks verantwoord in reservetijd
en zo vrij als een vlo op het Drentse Plateau.

Nu, na een lang, gestructureerd doorploegen
van kroegen,
de dorstige tierigheid.
Winterkou-Inga,
gemaakt van afgedragen woorden
waarvan ik de resten wil samenvoegen,
met paperclips en plakband –
de heilige beginselen van bricolagekunst.

Niet als een heerser op de top,
maar als insect zonder gezag,
verdwaald in het gras van de waarheid,
in een veldje dat schijnbaar
stil op mij te wachten lag.

Een winters weiland in de rotte polder,
de Dionysisch aandoende dag,
die achteraf een broertje van Apollo bleek,
zelfde genen, lange tenen.
Maar zeker geen reden tot dansen,
want pijnlijke, vuurstenen vonkblik schiet in:
“Hé trap op je eigen poten!”

De samenhang in bange som der delen
wordt metabolisch, traag verteerd,
maar ook uit levensles geleerd,
geleerd dat tragedies,
tragisch genoeg,
niet tot de Grieken beperkt zijn geweest.

De echte tragedie is Drents,
denk ik nu,
doorgezwangerd in eeuwen,
bedeesd in baarmoeder verstrikt,
alleen oes wichieⁱ heeft zich krachtig ontwrikt.

Drink nu bier op z'n Drents, om te drinken,
zit zonder kostuum vaak neer bij het pak,
in lang vervlogen tijd verstrikt,
eigenheid,
heidentijd.

ⁱ Oes wichie: Ons meisje, koosnaam voor het Meisje van Yde.

Belevingsdronken met meisje gevrijd,
naar bed geweest, bedreven.
*The poor men's opera*ⁱ op haar lichaam geschreven.

Straffe handjes, scherpe tandjes,
mager plaatsbewijs gekreukt.

Zij ziet er als hemels broodplankje uit,
kriebelig, jeukerig,
met de zachte bedachtzame stem van het water
dat in kunstmatige meanders
door het vernieuwde Aadal stroomt.

Feestelijk werd de rivier geopend
door de kleine dronken dame, de korte dikke heer.
Als in het Drentse hoogtij, bij Picardt,ⁱⁱ
nog voor de contra-ambitie begon.

De hond wordt snel weer opgehaald,
geen tijd voor een versnapering,
termijn verstrijkt,
in aangehangen,
fictieloze leegte.

Buiten de wolken, avondstond,
klopt mijn hart
voldaan de bloedplaatjes rond.

Stilaan tijd om weg te gaan.
Waarom dan heeft Assen geen *Strassenbahn*?

ⁱ G.B. Shaw, 'Sex is the poor man's opera'

ⁱⁱ Johan Picardt, schrijver van *Annales Drentiae*, 17^e eeuw.

En als ik dan,
 laat in de avond,
 achter mij de voordeur ferm in het slot trek,
 door stilte gesterkt hoog over de heg stap,
 in het modderzachte gras mijn spoor achterlaat
 en weggemoffeld in mijn jas,
 met niets dan doodgedroomde dromen in bezit
 door najaarsloterij naar het station toe loop,
 en langs de Maria in Campislaan
 de gebarsten huid van de boomstammen zie,
 valt onverhoeds de wereld stil.

Ik zoek mijn lief

en kijk omhoog,
 steek vuur in het verdorde loof
 en voel hoe talmend het stroopdikke zaad
 van algehele triestheid uit mijn kleren druipt,
 versmeltend met de regen op het tegelpad,
 om in de doelloze kringloop der dingen
 de aarde met mijn droefheid te bevruchten.

Boven de zucht van de neutrale regenruis
 klinkt uit de Einsteinlaan het blaffen van een hond.
 Ik pak een taartpuntje rotonde,
 loop nummers af,
 het glanzend asfalt langs,
 de halte van de bus.

Alleen een willig silhouet
 in nachtgewaad boven de pizzazaak
 verraad nog een teken van leven.

En verder lopend over de natte,
door mager kunstlicht aangevreten straat,
langs het kanaal waarin de wind
 het dofgeslagen watervlak doet beven,
onthult zich op de noordmuur van De Kolk
 nog steeds het billboard voor een horrornacht.

Pareltjes van jeugdig leven springen verschrikt
 en scherp van oog en oor over straat,
tot achter de Weierspoort,
waar op het schoongeregende plein
in pover licht van stadsgeometrie
een groepje jongensdromen
 giechelend bij het Forum samenklontert.

Op een affiche lacht een blonde meid
 mij anti-rimpelmiddel toe
en rolt een lang vergeten feestnacht open,
ziekelijk helder in elk detail.

Van liefde nog lyrisch en blij
 trek ik een masker van lach op het leven,
tover genot, maak uitbundig gewag.
En omziend in het meest ultieme duister,
geheime stukken ambtelijk verschoond,
verzegeld,
word ik door modepoppen uitgehoond en ontregeld.
Knagende tijd in al mijn genen.
Het DNA al in verval.

Ademloos wacht ik tot verraad
 van lied en liefde wijken zal,
terwijl ik langzaam verder loop
 door uitgewoonde straten.

Op de Brink is het kaal
en nergens dan in de meest intieme herinnering
word ik nog vrolijk van terraskabaal,
waarin de stemmen nieuwe huid verwerven,
om later af te zakken naar de Bal ⁱ
of een shoarma nemen.

Door humusrijke geuren uit het bos
steeds verder van huis,
gedwarsboomd door het koelsysteem
en rode inlegkruis.

Vol amputatiepijn de gevel van de vierde macht,
reflectie nu in eigen *Wendenacht*.

Op het station stapelt de tijd zich op,
steeds meer minuten sprakeloze kinderjaren wachten
voor de stoptrein naar Groningen gaat.
Langs avondspoor de staande plichten.
Een losse loc rafelt de lucht uiteen.

Bij overgang, symbool nu voor het leven,
zie ik de rode knipperlichten doven.
Links en rechts geen burens op dit uur.
Een leeg station is overgebleven,
gesloten loketten,
minuten die kwijnen.
Op staal verspringen de lichten,
in parallelle lengtes, rood naar groen.

In verte geluid van snerpende banden,
alarmsignaal,

ⁱ Café De Witte Bal, Assen.

en in mijn handen het kabaal
dat ik in jaszak samenknijp,
probeer te knijpen,
samen tezamen probeer te knijpen
tot een begrijpelijk verhaal.

Maar waar ik ook luister, kijk of voel,
is er wartaal,
overal wartaal.

En als ik instap is er het venijn,
van wezensvreemde lieden
die zich vertolken in de trein,
tot tuttebel en harlekijn.

iii

De mooiste beelden
zeilen in mijn dromen
door de nacht.
Zelfs als het licht is.
Zelfs als de kracht van de plicht mij in touw houdt
en ben ik als Kortjakje ziek
van kabbalistische mystiek of zinloze dingen.

Zo schiet ik nu met postelastiek,
zo schiet ik nu haar binnenste,
zo klief ik nu als bliksem
een boom aan de rand van een veenplas
tot vlees...

bedeesd
en van het vechten moe,
*'cause it's all over now, baby blue.*ⁱ

ⁱ Bob Dylan, It's all over now baby blue, 1965

Wat wil ik met haar?
Met haar haar dat zo *walkürisch* blond
 over haar schouders hangt,
de treurigheid van haar dijen,
ruw als vergruisde beschuiten,
om niet te spreken diep gegriefd door haar kuiten.

De zon komt op,
de zon gaat onder.
En ik zoek de boer die kunstzinnig zijn land ploegt;
altijd recht of in de heuvels volgens hoogtelijn.
Ouder geworden telt hij langzaam zijn kloten,ⁱ
 niet minder dan dat
 en niet meer.

Een schaduwvlek valt op haar bovenbeen.
Ik open devoot de vorm die is ontstaan,
maar binnen voel ik niets dat afwijkt van de norm.

Tot ik ineens dat woord vind.
 En raak verstrikt in geen gehoor,
 moet snel op liefdevol bezoek,
 storende denkstorm komt om de hoek,
 langs je hals.

Nog een kort hallo voor de vorm.
Niet thuis doet open.
Weeg dan prioriteiten af:
 roemruchte lippen,
 neusvleugel,
 opfladderende kippen achter in de tuin.

ⁱ Cees Buddingh', Zeer vrij naar het Chinees: 'De zon komt op, de zon gaat onder. Langzaam telt de oude boer zijn kloten.'

Blaft zachtjes de hond waar ik stil
voor de stadse vrouw aan de deur stond,
met volle mond,
tot aan mijn lurven opgetut.

XIX Een replica van Kafka

i

De stad wat stijfjes in de heupen
 verleidt met meubelparadijs,
 met wollen sokken,
 stemmig grijs,
waar eigenheid wordt aangeplakt
en door een zetbaas wordt verlakt.

Er ruist een ketel op het oud fornuis,
gekletter van bestek in de keuken,
het murmelen van slap wordende wind
 in kruinen van linden en beuken,
gedruis van snelverkeer op de Europaweg.

En over grote afstand klokken
 van een kerk op een ongewoon uur,
tijdstip ook waarop ik met mijn wijsheid
 geen wijkplaats voor de klepel weet,
omdat een tijdsfragment is losgeweekt,
het woord is verdrongen door feiten.

En zo geschiedde,
schood al in verleden.

Wat ooit traditie en geloof
het kind hebben gevoed,
in vastgelegd patroon duurde de honger voort,
een moederborst zonder zog,
zonder tepel.

Valse markering,
 bedrog.

Hard achter mij sla ik de deur in het slot
 en steek mijn perkamenterende handen
 in de zakken van mijn jas.

Onderzoekend.

Voel in de voering een kwijtgeraakt giropas,
 verfrommelde briefjes,
 kruimeltjes shag,
 een afgepeuterd nagelrandje.
 Archeologische vondsten in stof.

Brandlucht,
 koele rook uit ander tijdsbestek (weer dat bestek),
 smeulend verleden
 door Tjerk Vermaningⁱ tot ruzie gebracht,
 bubbels en vluchtige beelden van water,
 straatverlichting op natte klinkers weerkaatst,
 echo's van olie en gas
 uit onderaardse holten en gesteenten,
 uit aardse darmen opgedolven,
 omgezette oeroude scheten,
 warmte die wegdampst in gistende mist.

Fictieve nabijheid van bronzen bacchante
 belet mij niet om te braken.

Ik kots mijn inhoud:
 bintjes, kotelet en pastinaken,
 goed gekauwd dooreen gemengd
 en met een wijntje aangelengd.

Excuus.

ⁱ Tjerk Vermaning(1929-1987), omstreden amateurarcheoloog in Drenthe.

Haar glimlach weerspiegelt de Hondsrug terug.
Magere, opgestuwde graat.

Langs culturele stoepranden,
in goten, voegen, kuilen in de straat,
liggen donkere vlekken in coma,
ondiepe plassen vlak plagiaat.

Door onweersbui, met dunne benen,
waterfiets ik krom tegen de wind
naar Oudhollands café,
waar zich binnengedrupt geen bekende ontpopt.
Wel treft het decor er mijn oog.
Losgeweekt van alles
glijd ik langzaam in tijd onderuit,
door kleuren van het spectrum overboogd.

In opgeschikt licht trilt ongewild een historische snaar,
klinkt in de klankkast
van ergens een vergeten land.
Zondaar op zondag brengt met loyale gedachten
zijn Abrahamshand in beroering - bokje slachten!

Achteraf werd wel of niet al door het lot bepaald
dat alle activiteit
als water naar zee wordt gedragen.
Ik schrik van dezelfde duisternis buiten,
steeds weer het zinloos verzet.

Aansluitend het nachtleven in.
Geborneerd en gedompeld in donker,
loop ik bedrukt,
als een recente replica van Kafka

door Assen.

XX Tussentijdse evaluatie

Een pijpje houtskool vult wat lege plekken,
zwart stof in onrustige nacht,
met walmende rotting in heel mijn gestel,
met pijnlijke convulsies van de rijke zwelgerij,
met in de hersenpan gebonk van pauken.

Mijn huid een voddige vitrage
in mistroostig morgenlicht,
tastbaar symptoom van atopisch eczeem.

Elke spier normaal door bloed gevoed,
die zonder morren beweging volbracht,
zoekt nu naar doorbloeding
en biodynamische levenskracht.

Onzeker pak ik in mentale vlucht
de arm die ik liefheb.

Lucht.

Alleen Liggend Naakt.

Met zwak gestel in bed,
lijkt de bejaardenreis volbracht,
bijna gered.

XXI Thuis in de verte

i

Een donker buurmeisje,
 uitgekauwd
 aan apostolische kerkmuur geplakt.
Springbalsemien met klassenvriendinnen
 op klaverveld achter mijn tuinhaag,
 tussen voetbal en vlieger,
waar speelse intelligentie
 in kinderwijsheid scherp de kop opsteekt.

Voorbarig voor de middelbare man,
 met zijn vox populi,
die aan de zijkant staat en zwicht.
 Die struikelt in de cynische cyclus
 van snelle beweging,
 van rondingen,
 op empirische basis ontstaan.

Onevenredig sterk met stimuli bedeed,
ontwikkelt zich snel uit de zwart-witte tinten
 een ongeordend, splinterend straatbeeld.
Verboden zone,
 roodwitte linten,
 een zwaailicht.

In talmende verte, pas vergewist,
het onbesmette blazoen van mijn jeugd.
 Van modderige laarzen aan de Nieuwe Maas,
 boterham met kaas
 en bij het IJsselmondse hoofd
 een aanlegsteiger.

Sleepboten van Smit.

Vlakten opgespoten zand voor nieuwe wijken,
stadse verwoestijning

en in een weide nog het laatste

lusteloze vee.

Een oude koe klimt uit de sloot

en kuiert naar het slachthuis,
glibbert in eigen weezoet bloed
over de tegelvloer

en dood komt zij in brokken thuis.

Hier staat de stier, te klauwen op het land.

De klein globalistische wereld

van verwekking, ontdekking verdwijnt.

De droom die langzaam gedijde

wordt dampende dood langs de dijk.

Ik ril aan zijn zijde,

met lichte aversie tegen de harde

praktijken van toen.

De slappe cadans van mijn stappen

veroorzaakt motorische matheid.

Stilte nu.

Rust.

De altijd verrommelde wijsheid

is tijdelijk in het bewuste ontspoord.

En zonder te weten wat ik mis of wens

beseft ik dat het weerloos is,

bang,

verdwaald in een woeste van wulpsheid,

onder zwarte kleding verborgen.

Het sterft er langzaam van honger,
iedere dag,
vastgeknarst in zand van nagejaagd bejag.

ii

Vóór mij op het handgeschept,
steeds voller wordend vel,
zie ik bedeesd hoe mooi het was,
wezen kon,
 met kaarsen op de tafel,
 viltjes,
 lege glazen.

Elke nacht vond Liggend Naakt
 weer nieuwe dwazen,
in ranzige dromen,
waaruit ze 's morgens
 in stralende onschuld wakker werd.

Weet nog, van alles behalve wanten.

Op haar meisjesachtige wangen
 gloeit het avonduur,
als een late blos van zonsopgang.
Zuurstofrijke vernieuwing
 tussen vlijtig bewegende kieuwen van tijd.

Reproductie?
Achterstallig onderhoud?
Of een vermeend publiek geheim van vrijheid,
 die ik als liefde benoem,
zich uitend in verlegen vuur,
 verkrampde zinnen.

Na elke *Wendenacht* wil ik met lust de dag beginnen,
opslurpen haast als haar speeksel en slijm,
de toppen van bomen met ogen betasten,
omkaderd door lijsten en stijl van het raam.

Keer op keer nieuwer,
zo vreemd vertrouwd
en anders door de wind gebogen,
anders door seizoenen gekleed,
maar toch,
bovenal trouw aan elkaar en de zon in de morgen,
de zorgen ook, het stil gebaar,
boosheid,
broosheid.

Levend nu als kluize naar,
buiten de grootstedse ruimte,
die binnenshuis rondhangt in zijn stoel.
Door somberheid gekooide vogel soms,
been over been,
been onder been,
voet onder bil,
de elleboog rustend,
in stilte, op het bekkenbot.

Ik wacht op omslag van tendensen,
in kalme, zekere vermetelheid,
voor ik met bevlogen handen,
voor ik met beschroomde handen,
met lofstekende blik haar blik raak
en gretigheid en graagte
kolkend in haar ogen giet.

Wat doen we hier?

Ik loop naar de bar, bestel bier.

Teruggaand in de roezemoeze schemer
zie ik uitgelicht haar blonde haren stralen.

Haar ogen, zelfgericht en ingekeerd,
staren verstard in een kaarsvlam;
verterend,
haast apocalyptisch flakke rend zinnebeeld,
met gekken die haar geest gekneveld houden,
flikkerend oogwit,
woorden die door drukventiel ontsnappen
en blaren trekken op de ziel,
of met intense hitte
haar meestal zachtmoedige denken verzengen.

Ik hoor geluid van glas op houten planken,
vlak naast verwarming.
Zie uitvloeiend bier dat snel in kieren trekt,
waar lont en tierelier...

Denk nu aan handelaar,
bazinnetje van hond,
dat vooral. Nu en hier.
Straks nog de nachtwacht

bij vochten die verdrogen en verdampen,
als ooit de natte droom van het aards paradijs.
De allereerste zaadlozing een zondeval?

Kort was het leven van straffeloos lui zijn,
kort de momenten van schaamteloos naakt zijn
en schuldloos genot van het liefdevol spel.

Waar keerde de wal van het hemels verval
dit stuurloze schip?

Mogelijk al bij de moeder als hoedster,
in afgunst en zucht naar het onbedorven,
onschuldig gedrag van haar vrucht?

Een vervloekt freudiaanse teneur,
van de solozeiler,
vluchtend voor beschaving,
die nu dik in de stront van een zeestilte zit.
Met onbeperkt uitzicht op het levenswater.

Dat wel!

De vraag naar de prilste herinnering
die hem in schaamrood hulde.
De blik op het witte bulkende vlees van haar benen,
het kwellend gebrek aan geld en aan bloed,
het eeuwig tekort aan metalen?
In ijzeren armoe zochten ze goud,
in tochtige dromen,
hoofden van hout.

En eindelijk barstte een ader open, rood!

Abattoir.

Dood flitst het aan kettingen hangend kadaver
helder en scherp door zijn hoofd,
een oliefilm ligt dun over de dode ogen,
tussen de poten slingert de uier,
met vrolijk springende spenen,

in de beweging van de takel meetrillend.

XXII De Drentse brug der zuchten

i

Nachtelijke beelden

 komen als schaalhoorns op rotsen tevoorschijn,
wanneer het licht is weggeëbd.

 Telkens zijn ze daar,
 onwrikbaar aan mijn schedel vastgezogen.

Met beelden van woekerende groei
 in tropische bossen.

De reproductieve beweging.

De druppel die van bladpunten vallen,
 als het sperma van God op de vruchtbare grond.

Ik proef inheemse, Surinaamse whisky
 nog rond in de mond,
hoor junglesound als muzikaal behang.

Het slijmerig, bang sporen trekkend zelf.

Het kruipgedrocht, nog nat van onanistenzweet,
nat van verleden, modder, vocht

 en alles wat lijkt op spetter en klodder,
 op slikken en kwelders langs zee en rivieren.

Tot het in Assen werd drooggelegd.

Want waar bleef de geur van het vissige water,
het krijsen van meeuwen in vlucht?

 Zangstem en zucht.
 Geringe verwachting.

Historisch essay tot actueel taaispel gemaakt,
veredelde oudspraak gekweekt op substraten.

Het leven is lang voor hen die het haten.

Een scherf van tijd steekt in het treurig kindervlees,
een pijnrestant en spat geronnen bloed,
gruis over de vloer verspreid.

Niet meer dan dat.
Nu niet!

Want zwaarte hier heeft niet met kracht te maken,
niet in de verste verte met Newton,
maar met het loodzware gewicht van de betutteling,
het tuchtigend gewicht van Maatschappijen,ⁱ
van Weldadigheid,

barbaars tegen het stedelijk verderf gekeerd.

Intieme onderonsjes,
dorpse gebaren nog als drol anaal verstopt.
En onder valse lemma's
in de bestanden
van het Drents Archief gepropt.

De lichtheid van dons,
schandaal in de wereld der braven,
wordt stil in verzwijging begraven.
Breed uitgemeten wereldleed?
Diepzinnige gedachten?
Wat er niet deert dat weet men niet.
Wat wel deert projecteert men,
neutraliseert het met oude geruchten.
Want tussen toen en nu
ligt altijd nog de Drentse brug der zuchten.

ⁱ Maatschappij van Weldadigheid. Vanaf 1818 werden op diverse plaatsen in Drenthe de paupers en behoeftigen in de zogenaamde koloniën ondergebracht.

Langer dan het open stelsel
 mentaal eczeem kan verdragen
zeuren vergrendelde stemmen
om vetvrij voedsel voor magen,
kloppen vermoeide mannen op klompen
het aardkleurig stof uit hun lompen,
schudden hun sudderend kroost af
 en vragen vervroegd om pensioen.

“Je zult maar politicus zijn in deze tijd”
 lacht Liggend Naakt,
“dat is niet makkelijk!”

Maar iemand moet het doen,
iemand met pit,
sociaal in boezeroen,
 of regentesk in strakke snit.
Daarom de daadkracht,
 met flitsende woorden;
hullen ons in sport, of groenste stad van het noorden.

Onder water kruipt de schaalhoorn voort,
met trage, haast onmeetbare snelheid

en schraapt van de kale rotsen
 zijn schamele kostje bijeen.

XXIII Van het hoofd en de onderbuik

(voor C.L.)

i

Emmertjes fris christenwit
vliegen de winkels uit
en overhaast zijn zaal en stal
nu omgebouwd tot volksgericht.

Protectie!
Bange tranen bij een onbekend gezicht,
streng selectie, zonder schaamrood op de kaak.

Het Carnaval der Burgersⁱ ligt al jaren braak
in stoffige collectie,
wachtend op ontsluiting,
in de luwte van de wind,
als uitgewerkt tegengif voor de maligne puist.

En overal liggen de doekjes,
voor optimale verwijdering van vet en vuil.
De huid ziet er dan frisser uit.
Weg is de enge microkosmos,
weg het onkruid in oren.

De mening van de burgerij:
maar wie maakt zich dan druk om mij?
Ik moet het toch ook zelf doen!

Een misverstand dat in cultuur is vastgelegd.

ⁱ Menno ter Braak. In *Carnaval der Burgers*, 1930, beschrijft hij de tegenstelling tussen de uitdrukking van gevoelens in de kunst en de maatschappij die deze gevoelens onderdrukt. Toch hebben de 'dichter' en de 'burger' elkaar nodig, want zij bestaan pas in samenhang met elkaar.

Bedenkers van de doekjes maken mensen mooi,
zij maken mensen mondig
en maken mensen gewenst.

Een mooi gezicht legt gewicht in de schaal,
straalt optimisme uit en spreekt een lichaamstaal
van levenslust en pret.

“En door de domme structuur van uw mentale
wegennet,
geachte verkoopslet,
wordt niet elke synaps ten volle benut!”
En daar ligt het sociaal probleem
dat zelfs uw doekje niet weg kan poetsen
van het meest glanzende embleem.

De politiek zingt vals haar voorgekauwde liedje
en danst de dunne diggels
van de nacht aan duig,
danst zo op aangeharkte biggels
de huichelgod los van haar huid,
met hoge stem van zonden,
beminden tussen stemmen klem.

ii

De wangen bleek in lege week
ging ik ontsteld met streektaal mee,
naar lege semantische velden
in woorden naar De Wijk,

uitgeweken.
Weg.

De shovelbek wordt breder.

Meer val?

[kabel jou, kar per (= door). Is witvis goed?]

It's OK to eat fish,

'cause they don't have any feelings.ⁱ

De radio spuwt rotte tanden in de lucht,

bewoners van ivoren torens kijken neer

naar mensen op de vlucht.

Religies en rassen en snel economisch gewin.

“Heb jijzelf wel eens last van moslims gehad?”

“Omdat ze het straatbeeld ontsieren?”

Of van de Israëli's in Jenin?

denk ik,

Zeeuwen in Nieuw-Zeeland?

Oude vrouwen in Henegouwen?

Middenklasse in Assen?

“Ja, ik ben supergevoelig,

heb last van iedereen, ben soms wat depressief

en ben het liefst alleen.”

iii

Uit grijze as van korte nacht herrezen

(want gisteravond afgebrand)

pak ik een loden jas uit kledingkast –

hangt zwaar over de schouder.

ⁱ Uit: *Something In The Way*, Nirvana

Ik doe het weer, sprint weg met een bedrukte rug.
“Wáár wilt u toch heen meneer,
om met zo’n dadendrang als Drentse Sisyfus
(of was het Domela Nieuwenhuis?)
het inheemse cocon te doorsteken?”

Traag fiets ik door het clair-obscur
van lentewaas op kale bomen
naar het pril gevonden bestaan.

Rondom bewonder ik oorsprong,
bekijk, bewierook de stappen
en glijd pralines af van speelse tong,
waar schamel vet zich afzet op het bot.

Vragen, bevragen.

Er lopen niets dan goden rond
die ongerept leven door bloemenveld dragen.
Tot slot uit Muybridge ‘Dieren in beweging’
het *Ike and Maggie tugging at a towel*- spel gespeeld.

In zon onder donker wordende wolken naar winkel,
boek besteld,
verveeld
en mail van huisarts *Down Under* gelezen.

Geen broodnijd in de liefde meer,
maar ook nog niet genezen
geeft haar bloed nu niet meer af,
zet nu geen tekens op mijn huid.

Alleen haar speelse speeksel sijpelt langzaam,
glimmend in gedachten langs mijn lippen.

Ik zwier het zwachtel van haar been,
“spring” roep ik, “wees als de kippen.”
Zij kneedt met vakbekwame handen
blank en bruin
tot een volkorendeeg dooreen.

Hoewel een praktisch postulaat ontbreekt
print ik berichten uit,
om die door lichtinvloed verbleekt
nog jaren mee te dragen.

XXIV Uit voorraadlijst

Nomadisch met de tijdgeest mee
naar andere jaren.

Een jonge vrouw bouwt er vertrouwen op
bij een inham aan zee,
een stukje landinwaarts -
in de luwte:
een noest natuurstenen huis.

Verder niets dan rotsen,
bossen,
golven die het licht
in kleine beetjes naar het oosten dragen.

En meeuwen,
die patronen in de lucht herschrijven,
als grijze dichters,
bedreven taalvirtuozen
die vorm boven inhoud hebben gesteld,
die zo de kunst van biologische expressie
hebben uitgetild
boven de blode wens van het oog,
de taalreceptie van het uitgehangen oor,
dat onge oefend in de stijl van het klankmatig metafoor
naar betekenis zoekt,
naar waarde in de stuifsnieuw van tekens
onder een donker verlichtingsdeken.

Koude duiding van teksten: Voltaire, Kant, Diderot.

En dansend op akoestische piano de virtuoze handen,
de meeuwen, buitelend in de wind.
Of krijgt een kwijtgeraakt kind?

Met elk geluid waarmee de nazaat kermt
kruipt hij de toekomst in.

Er schiet een naam te binnen.
Onstuimige jaren sluipen voorbij,
een woord als Vesterhavet,
of was het Hammerfest?

om er met recht op seks een toekomst neer te zetten,
met eigen wetten,
ethisch herijkt.

Mondiaal worden verslagen uitgereikt,
hier regent het koninklijk edelmetaal,
om toonvast opgedikt
aan gelikte verhalen te hangen.

Ieder zijn botte belangen,
zet Liggend Naakt haar zorg
met zangstem aan de kant,
met trillingen die dunne glazen breken,
met scherven van geluk, versplinterd in mijn hand.

Uit voorraadlijst diep ik ontroerd een liefste op,
houd nauwgezet boek en becijfer haar luister.

Dichterlijk en dwaas probeer ik in het duister
nog scherven te lijmen
in kibbelnacht met barse Sibille,
tot het harde ontwaken,
tot koude ochtendlucht,
tot onder het stortbad de slib bende spinsels
in warrige vlucht van mijn huid zijn gespoeld.

De kromme gnomen op het vlak gazon,
met stemmen in henzelf geboren,
kirren met slimme verzinsels,
onbedoeld de ribben
van een primatentak uiteen.

En alles om mij heen lijkt van immens belang:
de mens die weerkeert naar de oude kuddegronden,
met de wauwel,
de kout,
de sulle gebeden.

Hoe kenschets ik de tijd met zoveel zere wonden?

Te weldoorvoed en vlezig wellicht,
de samenhang ontbonden
in klanken van de dadaïstische tromⁱ soms.

Hoezo?

Het wereldvolk groeit goed,
in lengte en breedte beter dan ooit.
Meer afzetmarkt op groeiemarkt,
het werk verricht in zweetshop kindervreugd,
waar heitje voor een karweitje
krakend onder handelsvreugd bezongen wordt,

scheldpartijtje,

waar verderop de Pitloze Narren
zich zot verschansen in Marktzicht,ⁱⁱ
met uitgeglorieerde kolder
van overdaad zonder gewicht.

ⁱ I.K. Bonset (Theo van Doesburg), De Trom, 1921

ⁱⁱ Carnavalsvereniging De Narren van Pitloo, in café Marktzicht

XXV Pièce de resistance

i

Het leven gaat z'n slakachtige gang,
van climax naar domper en omgekeerd,
van samenhang naar los verband,
van soep naar toetje - aangebrand.

Verpakt in ovenverse *airplay*
klinkt vanaf de omroepminaretten
 het politieke evangelie nu,
als *lingua franca* tegen zelfportretten,
 waarin profiel van meisjesbuur beveiligd wordt.
Maar morgen bij dag,
figuur bij vreemde taal,
kan het veranderd zijn.

Veiligheidsprofiel?

En face op het papier geschetst.
Of door wellust gevat heel lichaam,
 want het vlees wil ook wat, denk ik,
 drink.

Natuur verplicht, dus zoek ik naar de *missing link*,
ventiel *between his brainparts*,
of de hare,
 lobotomisch uit evenwicht,

want al ontwricht door cerebrale theorie der snaren,
 die in het hoofd was binnengeslopen,
 sneller dan een pro- of antithese
 ooit pas-op-de-plaats kon lopen.

"En niemand durft zijn eigen straatje op
in dit vervreemde land," kanariet men,
"we moeten niets meer tolereren,
want elke zwarte crimineel is er al één teveel,
en elke moslimterrorist kan: simsalabim,
... weg ermee!"

"Maar er worden meer suïcides gepleegd
dan moorden!",
zegt nog een verlicht fantoom.

"Nou en?"

Na appel stelen door naar opvoedkamp,
of liever nog naar het gevang!
Dat was toen een tik op je vingers
en verder was je kind en kon dat blijven,

of met een kroontjespen
ik mag niet liegen in de klas,
niet voetballen op het gras
schrijven,
goed leesbaar duizend keer
op houthoudend papier
waar telkens je kroontjespen in bleef steken.

Spetter en spat.

Iedereen struikelt wel eens en valt op zijn gat,
maar nu wordt elke misstap nul getolereerd,
lik op stuk,
artikel tig lid dit tot dat.

Bezweet klimt Liggend Naakt
nu in het keukenraam,
een appelrode fietsblos op haar wangen.

Net klaar met metafysische mummieⁱ behangen
merkt het bewustzijn dat ik verdwaasd
in het luik van een ruimteschip sta.

Helemaal *nada*,
in dit tot op de bodem loze ogenblik.

Oneindige leegte wakkert mijn schrik,
planeten en sterren.

Ik loop naar het plankje kosmologie,
begin met aandacht te spijkeren.
Kennis is macht, dacht ik altijd,
denk vroeger. Welke kennis nu?

Wie weet nog wat,
of leert uit afvalresten,
uit het ontgiften van de benevelde wacht?

Geen tijd voor verre vrienden nu,
of archaische martelaarsmaagden.

“Spaart u zegeltjes?” vraagt Prakke.ⁱⁱ
“Wablief?” vraagt Heringaⁱⁱⁱ
“Of u wel Drentse zegeltjes spaart?”

Dan is het met podagrissen^{iv} gedaan
en wordt historische veiligheid
in anachronismen tenietgedaan
en in de rand van tijd herschreven.

ⁱ Adrie.Krijgsman. Installatie ‘In Afwachting’ 2002

ⁱⁱ Hendricus Prakke, Drents schrijver, dichter, 1900-1992

ⁱⁱⁱ Jan Heringa (1919), Drents historicus, rijksarchivaris

^{iv} Lesturgeon, Van der Scheer en Boom, "Drenthe in vlugtige omtrekken geschetst", onder het pseudoniem de drie Podagrissen, vanaf 1842

Gekuiste zinnen dragen hun waarde
 naar de jongste dag,
 knarsen in het kantelmechanisme van tijd,
 in secularisme
 en oplevend geloof in bovennatuurlijke krachten,
 in bang ontwaakte eigenheid,
 waarbij een opgewekte richtingenstrijd ontstaan is
 in het oponthoud bij de deur naar de toekomst,
 waar Liggend Naakt haar voorhoofd fronst,
 waar geur van exotisme
 botst met geur van vreemdelingenangst.

“*Quo Vadis?*” vraagt zij,
 afgewend van het gareel.

Het woord behoort nu de taolmandarijnen,
 die zuur zijn - in het zuiverste teken -
 niet op zwavelzuur,ⁱ
 maar als de knollen voor citroenen,
 uitgeteld.

De erudiet claimt nu het culturele veld,
 de zachte wetenschap verklaart
 het zinloze geweld
 van priesters die kinderen grijpen!

Diepblauwe dageraad der magiërs,ⁱⁱ
 op achterstand,
 die op de blaren zitten.

ⁱ W.F. Hermans, Mandarijnen op zwavelzuur, 1964

ⁱⁱ Louis Pauwels & Jacques Bergier, Le matin des magiciens, 1960

Komt een uit bosdamp geboren kabouter
en schildert sporen vagevuur,
die duur in vitrines komen te staan.
Inheemse hoer prijst met omfloerste stem
haar sleetse kutwaar aan.

Ik ga heen.

Heen.

Kraaien in donkere kruinen.
Een rafelige krijtstreep snijdt de hemel.

Taai en tinnef trapt mijn hartslag tegen binnenborst.

Mijn ogen slaan vuur, bloed aan het koken.
Ik duik in donker weg, weggedoken,
met boven het land die gigantische,
Duitsromantische dichtershemel
die loodzwaar op het landschap drukt,
met een fragiele hoogspanningsleiding
die het donkerturquoise
in horizontale banen breekt,
en dan zo'n flinterdun, kwetsbaar maansikkeltje.
Om triest van te worden.

iii

Mij draaiend in de droom,
kom ik al snel in leeg huis thuis.
Leeg in al wat zich voordoet,
in al wat is veranderd.

Ik sta met mijn handen tegen de wand.
De tijd fouilleert mij. Niets.
Niets dan tijdverlies.

Historisch denkend vat ik de portee:
De tijd glijdt nu haar gramslicht linnen af
en legt haar schouders bloot,
laat mij haar dampen drinken.

Vraagt de tijd “hoe gaat het nou met jou?”
“Nou,” zeg ik, “ik ben het praten lach,
dus hahaha.”

En ik begin me daar toch een partij te mimeren
dat ie op een goed moment “ho maar” zegt,
“ik heb het wel gezien: geen Korsakov-tremor”
en trekt zich traag in plastic koekoeksklok terug.

De vijfde mei een mummie uitgevent,
naar loze parkeerkop aan de Vaart gebracht,
die sinds het verval,
het woelwater met rietkraag vol,
bedrukt op structurering wacht.

Terug denk ik rotonde rond
een Veemarkt vol bevrijding,
aan het kaboeng, kaboeng, kaboeng,
dat vrijheid striemt met harde kastijding.
Niets dan dit,
om zonder essentie,
zonder verleiding de dag te beroven.

Een stapel wijsbegeerte naar winkel gebracht,
houtje gebeten,
botje gekloven
en daarna thuis tot in de nacht
met tweedehands printer gepraat

en gekregen,

terwijl een ingelast journaal
zes kogels in politicusⁱ verslaat
en ritsje hobo's met schok op de tong
d beelden vullen met superlatieven.

Een hachelijk gevoel woelt onder de maag.
Ach Herenleed,ⁱⁱ
keer uit verleden weer,
bewandel het zand en kruip in de struiken,
want kijk eens naar de achterbannen,
die onbegrepen beginnen te morren.

"Niet achterommen,"
risp ik nog op.

iv

Een effen sneeuw gordijn
schermt vooroordelen af van de bewezen feiten.
Heilzame verzinsels bereiden de weg.

Een glansrijke moslima kruist statig mijn blik.
Ze incasseert de sneren,
omdat ze niet volmondig
de koning van Hispanje heeft geëerd.

Ik stofzuig en zweet,
poets grondig mijn geweten op.
Glanzend reine perfectie.

Ik ben er wijs mee, als een kind.

ⁱ Pim Fortuyn. Nederlands politicus (1948-2002)

ⁱⁱ Herenleed, programma van weemoed en verlangen, VPRO 1971-1997

Zij kijkt verrijkt naar dit mistige land,
met haar ogen van zwart sfaleriet,
 werkjes uit de romantiek,
 oneindig in eindige vorm,
 in diepste wezen aards,
 maar met de belofte van eeuwigheid
 in warrige warmte.

Met *pièce de resistance* al in zicht
 hoor ik een dwingend stemgeluid.
Was ik maar twintig en infaam,
of dertig en wat ik ben:
 holistisch en doorleefd,
 gevoelsmatig waakzaam,
 geen rust in mijn lijf.
Meer een door tijd verzwolgen sjabloon
 van conceptie.

De paarse viermasterⁱ zwalkt over zeeën,
met honderden criticasters aan boord
 en opstandige slaven diep in het ruim.

Het schip van staat,
dat eerst nog trots de zeeën besteeg,
vreet zich sinds kort inwendig leeg.

Opvarenden vragen bij wet respijt,
maar raken er wel monumenten mee kwijt,
die officieel niet zijn erkend
 en daarom zwaar besmet
 als bouwval worden uitgevent.

ⁱ Paars kabinet bestaande uit PvdA, VVD, CDA en D66 .

Met vingertop veeg ik de vlakken in.
Verwijt wijst men zwartgallig af
en eert de volksheld in het marmergraf.

Alleen een dwaas die het rumoer verzaakt
stort zich bij Leopolds verzen op schoot,
in het voormalige,
dicht bij de dood.

v

Dan zie ik daar in teksten
toch een tuttebellend lotusknopje staan!
Een promotiemarketentster
bij het leger van Xi'an,ⁱ
die samen met een paar soldaten
in de toekomst is verdwaald.

Strak belijnd in lustig topje,
mandarijntje avondrood.
Ik droom de sappige partjes bloot
en geef met knipoog nu dit oosters
exotiek van jet,
gevolgd door cyclisch befebed.

In welk bestel met zoveel lust,
draaien dan
nog onge kust de dagen?

en met welke zinloze namen
wentel ik zelf door het heerlijke slijk
van dit erotische koninkrijk?

ⁱ Terracottaleger, waaraan in 2008 het Drents Museum een tentoonstelling wijdde onder de titel Go China.

Duizelig,
zonder mij eerder ten strijde te gorden,
stap ik in staat van genade in bad,
om nat en devoot van liefde te worden.

Slaapdroog en dronken dan naar mijn bed.
De herinnerde glimlach,
aan honderdduizend
achteloze zaken refererend,
die in het niets van de geschiedenis
ten onder zijn gegaan,
maar voor mij van levensbelang.

Ventiel schiet van de snelkookpan,
de wolken boven het bouwbeleid
door stormen opgejaagd.
Een hagelbui.
De bliksem door nieuwe lichting regenten ontstoken.ⁱ

En waar voor vernieuwing in de stad
nog zelden een lans werd gebroken,
of ooit maar iemand een voetnoot
in een essay aan de grond kreeg,
wordt nu de afgeleide print
door paleontoloog gedetermineerd
en in het erfgoed opgenomen,
als was hij van een sauruspoot,
maar wordt ten diepste diep gesmoord
in boktorrend knagen van toen,
dat elke ambitie heeft uitgehold,

van binnenuit.

ⁱ Drs. Stijn Buitink, 'Kosmische straling in onweerswolken', lezing, 2006.
Hij spreekt hierin over het ontsteken van onweerswolken.

Dat mij, in omringend kil visioen,
over natte maaivelden uitgerold,
doet smachten naar het warm karkas
van Remco Camperts oude jas.ⁱ

vi

Alles binnen zinnen verzwegen,
geschraapt uit flauwe, priapische tekst,

is wit residu uit een winter vanbinnen.

De voorjaarsvogels zijn weergekeerd,
de krokussen en hyacinten
steken in het grasveld kopjes op.
Gedachten ontdooien,
glijden langs binnenschedel omlaag,
gaan over straat
als de zorgzame staat,
als slakken met ogen op steeltjes.
“Alsof dat nieuws is!”
“Nee, geen nieuws” (is goed nieuws).

Meer de taal van een oude Homerusvertolker,
die een Odyssee schrijft,
zo grijs van wijsheid dat alles van waarde
verzwegen wordt,
omdat er wordt beweerd dat alles is veranderd,
dat alles schone schijn geworden is:
ooglid gelift,
gebit gebleekt,
borst en bil gecorrigeerd,
met een designkut zonder fut.

ⁱ Remco Campert, Ode aan mijn jas, 1997

Verhaspelde lichaamstaal,
waar binnenkant al haast mentaal is opgebrand.

Nu anders dus,

verkiezingen
van stadspolitici, met altijd jeuk aan de hielen,
Achilles begroet u.
Stort uw grimas leeg in de telgen,
kijk naar de kopschuwe kinderen op
en lach de humor braak,
verkneukel uw plichtmatige taak en knip licht.

Ja,
Diderotisch licht!

In Assen is alles al welgeteld,
heerst ondanks de vernieuwing toch het oude,
met stembiljetten van jaren her
waarop gekrenkt het fletse rood of vroom.

Maar los van het democratisch gebeuren
is autonoom de stad met elke winkelgod doordrenkt,
is nieuw als vanzelf al historisch geborgd
en wordt in sufferdjes uitgevent.

Staarten van taalkundig stof
zwiepen vandaag door Dianaⁱ rond,
waar toffe partijhanen kraaien
en waarheid ontdekken in kippenstront,

waarmee zij de kiezers proberen te paaien.

ⁱ Theater Diana aan de Brink in Assen, tijdens een verkiezingsbijeenkomst.

Conform mijn boekhoudkundige boek
heb ik twee dovemansoren voor plicht
en schilder de mannen *in casu*
af in een hekelgedicht.

Teruggedacht.

 Zo sappig als zij was,
 de tand des tijds doorstaan,
 kon ik niet straffeloos vermijden
 dat nieuw elan het oude splijt,
zag in het spoor van moddertijd
het gras van elk zweem groen verstoken.

Al vroeg ontloken, gretig en geil,
met toekomstplannen gewrongen
uit een volgezogen dwell.

In afgeplat bestel nog de jolige dames,
 onder moeders paraplu.
 Ze meten kracht in simpelheid ten toon,
 waar de bestuurders van cultuur
 zich oeps!
natte broekjes bij lachen.

Komen in bandeloosheid niet verder
dan ruftende boer in blauw boezeroen,
die uitgeniest kunstgebit zoekt.

Waar, o waar?

 Waar kunnen zij op bogen
 wanneer het Drentse kijkpubliek
 op regionale tv
 verstandelijk geheel wordt leeggezogen?

XXVI Zelfportret met vrouw

i

In perspectief,
met talloze zuig- en steekinsecten doorvlogen
 woorden,
platgeslagen op tekenpapier,
toont Liggend Naakt haar kwade kant
en klinkt er door de achterdeur
 een *catfight* op het Drentse land.

Ik keer mij in de tijd terug,
naar waar terloops de klamme handen
 van beeldende trefwoorden graaien,
 in wensgedachten,
naar waar de jonge vrouwen
en de nachten,

waar de kring van geweld ook,
fictieve getallen,
de speld die ik telkens in hooiberg hoor vallen
 en steeds opnieuw na hervinding verlies,

dwaze, ontsierende daden
 van staatslieden die zich beraden
 en Sisyfus die houterig in Assen
 bedroefd een bergwand zoekt.

De kermis wordt in grijze nevels opgedoekt.
Ik spreek staccato
 losse syllaben,
 hakkend in de versleten clichés,
 geromantiseerde symbolen.

De taal is aan beeldvorm ontstolen,
een sprankje hoop wordt aangeboord
en valt als warme droom op ijskoud staal
met stemmen van opgepoetst edelmetaal.

Onder de wollen deken van het kernbesef
dat alles voortvloeit uit de ijdelheid der kunsten,
glijd ik de weekmaker der jaren in.

Geen hormonaal gewekt relaas,
geen welkome gunsten,

maar lessen in formele taal,
in reële definities,
drogredenen,
inductie,
deductie.

En met oneindige regressie
in de leeggeroofde nachten.

Ze heffen hun tol.

Dan door een heimweedag terug,
naar waar ik al was:
Mondriaan, Witte de With,
de steden waar ik heb gewoond,
de verminkte archieven.

Er valt een trein uit het strakke profiel.
Ik bel ik mijzelf met geleend mobiel,
verankerd al in plaats en tijd,

vertraag nog eens flink,
ruim kasten uit
in een taal die waarheid constitueert.

Tegen een kale gevel geleund
zie ik haar komen, zie ik haar gaan,
volg ik haar
en loop met haar mee - fluister getallen.

Tsjiek, tsjiek, tsjiek,
zichtbare tegenzin,
plonk, plonk, whoesjjjuuhhh...,
bierblik,
een flinke bos hout voor de deur.

Wat schuchter versnel ik mijn pas,
hoek om
en kijk verbaasd
in het kijkgat van tanende tijdgeest,
in degelijk erfgoed gevat,
met flinke winst voor xenofob gedachtegoed.
Die stond op verkiezingsdag al voor ogen,
lag dik in de broek
bij elke snackbar op de hoek.

Ik hoor misbruikte antipunten
voor een gemoedelijk bestel
waarmee de transparantie nu wordt opgetoefd.

Ook ik houd mij aan dunne voedingsdraad
een braadworst voor,
pers mijzelf uit egoklieren,
ben afgeleid een oppermachtig man.
Ja, ik kan er wat van!

Vaak tegen publieke denktrend in,
met tegendraadse activiteiten,
zaag ik premissen met woorden door.

Tot kleuterleuter deskundig pastoor
zich nodeloos met mij bemoeit
voor oordeelkundig uitgeroeid gehoor.

Ik fiets, o stadswacht,
in de hel der razend drukke dagen
beter dan ik loop,
dus geen gevaar met mij op het zadel.
Geen enkele manoeuvre
van adel en regenten is mij vreemd.

En waar ik al wordt afgeleid, is het door haar,
naar wie ik hier terloops verwijst.
Men heeft haar onder luid gekrijs
tot stadsidool gemaakt,
met krullend haar, gekleed in zwart colbert,
flink neusje van de zalm en razend populair.

Een ogenblik verbolgen rondgesnikt,
tot zwerver met doordrenkte stem
in Kerkstraat roept “Moi, gaat het goed?”;
klokt blikje leeg met op afstand een boer,
in mosselmond met woordensnoer.

Tot plotseling, hoe kan het zo bestaan,
de tijd ontbreekt haar achterna te gaan.
Zij houdt van mij,
zij houdt niet van mij,
zij houdt van mij.

Ga verder over kermisplein,
met onder grijs het neonlicht,
naar suikerspinnend vergezicht.

Sirenes verstoren gesprekken,
waar ik de lege nacht ga spekken.

Diervriendelijke driften in de stad,
met prulletjes, krulletjes, lulletjes,
en waar zij liep klonk vwhap, vwhap, vwhap!

Geschal van trompetten
en toetje van tap,
 vaandeldragers die tietten scanderen,
 biertenten, blues en een broodjeskraam,
 tot een deskundige fluisterend vraagt
“godskelere, hoe is haar naam?”

En plotseling is alle vulling weg,

lege pralines, mond vol tanden,
zweet in mijn handen.

Alles weg!

Heel langzaam trap ik een deur in,
gordijnen dicht,

slapen met open raam.

iii

Musica classica.

 Getokkel op Spaanse gitaar.
Ik denk aan dood en water,
aan water en de trage voortgangsdood.
Waar ooit het stoer en buitensporig bloot
 door blonde modinettes werd besnoven,
doe ik nu enkel voor de geur
 een vochtig pistoletje in de oven.

Zon schijnt,
vogels fluiten.

Slijmen en snotters kwijlen naar buiten,
want dodo is dood.

Ja, dodo is dood

en is door stuurman op Mauritius getekend.

We hebben momenteel wel losse botjes

van de enigmatische = raad-sel-ach-ti-ge

Hoogeveens' leesmethode do-do,

maar geen foto.

Ik wil een foto van een dodo,
of een dodo-schoolplaatprentje van Jetses.

Weg naar werk zit Tokkelⁱ

als attractie ingekapseld

en stuurt met zijn raspende

'heb je'nen gulden' - stem

zijn lijfgeur uit door ochtendfrisse stad.

Hier de man zonder voorgrond,
in alle vrijheid doodgetolereerd
en in immense leegte klem,

roept nog wat woorden achter mijn rug:

"whajun,

whaahlaljuh, whoajaalum."

"De groeten terug."

ⁱ Tokkel: Robert Willem Imker (Assen 1948 - 2001). Musicus, zwerver, Asser stadstype.

Een onweersbui komt nu snel in mijn richting
en verbergt al de verte.

Apocalyptische duisternis.

Diepgrijs doorsnijdt hij het blikveld,
slokt nu het dak van de kerk op,
een supermarktvlag
en hapt een flatgebouw weg.

Een rolwolk slaat de middag dicht
en weerlicht spiegelt hel
in klapperend bovenlicht.

De bui barst open, oorverdovend.

Gelaten in dit wild geweld
leest Liggend Naakt een damesblad
en toont haar heerlijke billen.

“Dat van die billen mocht je willen!”
Ja, dat mocht ik willen, denk ik bedwaard.

De beeldsymboliek is verdwenen
in harde reaalpolitiek.

Zoals je die ervaart wanneer je bij het wildkamperen
na een dag lang lopen ‘s avonds met een biertje
in het gras ligt te droomkijken
hoe ergens ver achter de bomen
het afgeplatte rode rond
in de heiige horizon zakt.

En je geliefde met haar prachtige billen
zegt dat ze wat aan gaat trekken
en dan nooit meer terugkomt.

“Daar wordt je niet vrolijk van zeg.”

En dan de buren,
die onder het afdak maar kleppen,
de botte heggenschaar in de hand,
hangend op een hark,
pantoffel met schoffel
en trainingspak met schrepel.

En ik zit maar gebeeldhouwd te zitten,
monumentaal,
zonder oog voor de buren,
of hun billen.

Vetrillen, die wel. Lillende rillen en maar lullen,
van die vluchtige dingen.

Woorden die eindeloos over hagen springen,
blauw en wit in de seringeng,
zichzelf verslinden in de winde
of hard in de takken hakken.

Boven de Lariks klimmen nu vogels
tegen verkoelde lucht omhoog,
naar hartenlust in rep en roer,
al in de verse koelte
door opgebloeid zonlicht warm gekust.

Ik trek een zomers jasje aan
en sjok een korte pelgrimstocht
naar het centrum,
geheel in nostalgie gekeerd
en 'qua utopisch' uitgeblust.

Onder de regenboog een rondedans,
voor Gulle Gansⁱ
op eilandjes van Langerhans.

ⁱ Gulle Gans, Restaurant aan de Markt in Assen.

Op natgeregend pleintje
staan wat racemonsters te kijk
en staan mechanische stieren te ronken,
nat in het kruis.

Blikken werpen,
bellen naar huis.
“Broodje warme beenham schat?”
Dronken met de meiden klieren,
doelloos lonken in grijze drab.

We keilen inhoud uit verpeste maag
omlaag op de tegels.

Massieve massa's in ruftende straten:
de rudimentaire dronkemansblues,
de gehele blues
en niets
dan de meest trieste blues.

ii

Als *Unidentified Flying non-Objects*
scheren onzichtbare geurpizza's
door de stationshal.

Op het perron de rookpaalrook.

Een diesel laat de tegels trillen.

Een man, die door gebrek aan aandacht
bij spoor elfⁱ staat te verkillen,
schopt plagerig tegen vriendinnenvoet.

ⁱ Spoor 11, Amsterdam Centraal, waar de treinen naar Assen vertrekken.

Te hard.

Hij voelt de weerstand van het onbegrip
en likt vergeefs het leksap
van gekneusde woorden op.

Damesnijd klinkt over aankomsttijd.

Zo laat in zus,
naar zo laat in zo.

Ikzelf ga uit van de komaf,
de weg van Es tot Über-ichⁱ
en denk dat kennis mij vleugels gaf
waarop ik door de wereld vlieg.

Mentaal ontluisterd soms
door opgebroken weg,
door onherkenbare huizen en onbeslapen bed –

de mens verguist het felst wat in hem huist -
ben ik bij oude volksaard ingelijfd,
meer van de wereld eigendom dan andersom,
waar ooit als reiziger rondgekeken.

En waarom?

Hier gonst het van de knappe meiden,
en lonkt men als een vlinderstruik
naar mooie dagpauwoog.

In Assen is verleidingskunst verstoord,
of erger nog,
nooit aangeboord.

Men mijdt er kil de vreemde blik,
of stikt in schuldgevoel,
met in de buik een wanhoopssnik,
op tijdstip dat door uitloopkip is aanbevolen.

ⁱ Psychoanalytische begrippen Es en Über-ich

Het leven kronkelt in abstracte capriolen,
die figuratief worden vertaald
tot een herkenbaar beeld.
Een beeld dat zich maar blijft herhalen,
in de vertrouwde kleur,
de vertrouwde geur die toegeëigend is
van ooit zo verre idolen,
halfzacht als amateurkunst op toneel gebracht.

Rijdend door de voornacht weet ik het zeker:
er is tekort in het teveel
conceptueel verdriet dat men niet ziet
en daarom maar boeddhist wordt,
of iets anders, verschijnend in een ver verschiet,
's nachts in het bos.

“Een dierengeluidenspel,” zegt ze, “hartstikke leuk.”
En nu? denk je dan.
“Nou en?”
“Wat nou en?”
“Nou.”

Bij overstap nog hoop op *Liggend Naakt*,
maar hoor geen gangbaar idioom.
Het duister vult de nacht
niet met frivole kleuren,
laat zelfs geen tochtstroom toe door openstaande deur.
Ze wil gaan reizen, zegt ze,
iets met vluchtelingen of zo,
liften door Frankrijk,
of lekker met een autootje tot ‘ie *total loss* gaat.
“Wat dacht je van IJsland?”
“Nou, koud en desolaat.”

Zo wordt de prille richting bepaald,
met watertandende wil
in ontvluchting van gangbare orde.

iii

Uitgeloot in verwilderde wind,
het oor gespitst op ruis, krijg ik terug wat ik verloor.
Een vrolijk kind rent snel naar huis
in hup, stap, hink en sprong.

De vlieger duikt omlaag, in draaiende wind,
raakt vast in een tak.

Er is altijd wel iets dat vastraakt,
in verleden, in toekomst,
in kwetsbaar heden samengebald,

nog altijd met een dunne lijn verbonden.

De vlieger, in rare capriolen -
hoog gezocht, doe maar gewoon omlaag -
een zweeffoutje,
en zakt in de haag.

De hoogmoed komt gelijk met de moraal ten val.
Oorverdovende regen.

En reken maar dat water zich met leegte verenigt,
met nietszeggend spreeknat dat uit monden lekt:
“Sooo, wat een hoosbui hé...!”
“En net was het nog zo mooi,” kwijlt het voort.
“Kijk nou toch eens in de tuin.”

Ja, bagger op de violen,
waterkotsende riolen, wit vergruisd hemelpuin.

Waar het om gaat is een eigen geluid -
zonder herkenbare stem

ben ik voor iedereen een vreemde,
ben ik in eigen kring een schimmige ontheemde.

En elke aanschijn die zich lillend

uit liflafje van leegheid peurt,
wordt in lokale kleur gekleurd,
met nieuwe ventilator tegen kiprollade.ⁱ

Ik hoor het op de radio gade

en denk aan rampvluchtvlieger,

hoe het kind met grond- en bloedgebonden aard,

lankmoedig en gesloten,

de wereldwijdheid ongeschonden

in intrinsieke waarde laat.

ⁱ Radio Drenthe, ruilprogramma waarbij vaak een rollade als tegenbod werd gevraagd.

XXVIII Bruisbelofte

Mijn netwerk hier is te beperkt,
maakt men mij officieel bekend,

en ik vertoon voor het deskundige segment
geen Darwinistisch doelbewust gedrag
dat boekhoudkundig met precisie
thuishoort in de top-divisie,

in een door regels gestempelde tempel
ten bate van ons allen aangewend.
Want het gebouw der natie
bestempelt mij als deel van het cement.

Dan liever een verlichtingsinterview.ⁱ

Geen woord ging er voor uit,
of hoor ik hier teloor?

De drukpers heeft een kans gemist, zegt men,

luchtig.

Van huis uit beletter ik luid

een in duizenden schilfers uitgebroken geluid.

Wanneer de angst

in alle kelen zich door kooplust laat bevelen

en beste Ruud,ⁱⁱ zelfs niet verkapt

over timpaanjes op de burelen

uit Asser schooltjeⁱⁱⁱ heeft geklapt.

Ik keer de uitspraak om:

Het is hier te beperkt

voor mijn netwerk.

ⁱ Interview door mij (AK) met Fouad Laroui (2002)

ⁱⁱ Ruud Wiersema, (PLOP) wethouder in Assen

ⁱⁱⁱ Asser School: Een in Assen 'bedachte' architectuurstijl.

XXIX Stadseigen ontbering

i

Thuis breekt de maan door.
Traag als een schildpad half in het zonlicht,
pak ik een biertje.

Eindeloos organiseert en reorganiseert zich
de regeltjesbagger,

harken de bossen zich schoon,
planten de parkjes en perkjes
zich als stadsrotonden voort,
opdat ik struikel noch mijn hoofd stoot.

En elke drempel op mijn levensweg
wordt afgemeten en in kaart gebracht.

Niet te hoog,
niet te laag.

Zwaar beladen moet hij net met loopsnelheid
genomen kunnen worden,
geen hindernis voor Schotse Hooglanders zijn,
voor logge recreatielopers
op aanpalende paden.

Ik zie de in een zwart habijt
door Sartre aangestuurde alto lopen,
in dropkelders vol dronken graviteit.

Ik proef met smaak het stadseigen vocht,
de existentiële identiteit
en lebber mij lek op die meid.

In algehele ontbering
van radicale daden,
in tijden van wansmaak en kunstmatig licht,
zak ik dieper de nacht in,
waar ik in bovenmentale processen
een flinterdun laagje determineer,

met vergane resten van toen,
fragmenten stemgeluid,
handschrift, kleur en ademgeur
van romig stadsbeest,
tussen broodmager slijpsel
van enthousiaste recensenten,
tussen schuurpoeder van pientere pietjes,
die in hun vrije tijd de kranten wieden
op sprietjes ongewenst onkruid.

ii

Achter de ruit een dichtgetrokken lucht,
zweepende vuurdoortakken,
een krassende kraai op het doorgerot hek.

Ik schrik van een gil
die scherp vanuit het centrum
naar de buitenwijken snerpt.
Brand in de bossen,
een lüstige Witwe staat tanden te flossen,
uit alle hoeken komen motoren
de godvergeten orde verstoren

en kras ik woest
het woedend houtskool

in de tekening.

Vandaag de bedwelmende stem
van helder, Noord-Atlantisch lichtⁱ in de lucht.

Te ver naar het oosten doorgeschoven,
lijkt het,
tot zwijgen gekomen boven de stad.

Vruchtnatte vingers uit verveningstijd wijzen de weg,
naar het aanvaard gareel,
naar vriendelijk ogende kweekvijvers
voor een zachtroze,
zalmkleurige toekomst.

Zonder stormen.

Vol knuffels, zachte stemmen,
windstille avond op het heideland.

Telefonisch

het stamelen van falende weeromstuit,
de kluiten modder in de keel -
voor jou -
en reflecties die in de regen nu
een ander klimaat proclameren.

ⁱ Willem de Kooning, 'North Atlantic Light', 1977.

XXX Macaroni Olandese

i

Uit de verwilderde tuin
 klinkt een staalkaart aan vogeltalen;
navertelde verhalen
 die onbegrepen uit boomtoppen komen;
 citatens uit het broeierige
 magnum opus van de dag,
die afgemat en zwaar op het land ligt.

Macaroni Olandese in spinrag van licht
 is gereed;
gesmolten kaas en met een stevige *al dente* beet.

Ik schenk wat wijn in.
Naast het glas groeien de verre bloedverwanten.

En verderop, in het veld,
zie ik de grote grazers en geloofsmigranten
 in de avondschemer samenvloeien.

Ik heb mij eenzaam als een wachter opgesteld
 in de verdorde wildernis,
 waarin het menselijk behoud
 verborgen is in mythisch goud,
 in pijnlijke verbintenis met barbaarse tradities.

Een radicale harmonie
 van beeldenstormers en milities,
 slachtoffers en slachters,
 duimendraaiers en bedenkers
 van hersenloos publieksvermaak.

Op deze dorre plek stak ik de draak
het lange mes tot aan het lemmet in het vlees,
het hard metaal kapot op onaantastbaar, mythisch bot.
En tussen beide hersenhelften,
in vocht geperste ampères en bijtende kilovolts,
sprong plotseling een vonk
van botte lichtheid over,
zo ver van verwijt.

De zwavelgeur van donker drakenbloed
trok dun als water door de tandeloze tijd
en bracht een ogenschijnlijk politieke dood,
met Brussels lofⁱ
en Haagse bluf,
met sapgroen waasje
op het land tot leven.

Men kroop ervoor in het stof.

De parlementaire vloer was van basaltbeton
met uitgespaarde afvoergoten,
sanitair betegeld en bestreken
met bloedafstotende coating.

ii

Slappend in Maria's narratieve omarming
droomde ik verstoting
uit het zielloos paradijs van plattelandsautoriteiten.

Ik glimlachte smalend naar mandarijnen
in wijde habijten,

ⁱ ... vanuit Europese Unie in Brussel.

waaronder niets dan lege echo's klonken,
stak naar de haviken een dikke middelvinger op,
likte bloed en roodschuimend sop.

Haar stem bij het ontwaken
sneed bleke repen zonlicht in de tijd.

Immanente transcendentie,
die in gesprekken lang was voorbereid,
stond als een aardmeetkundig baken
op het veld van strijd,
in een behoedzaam en bestendig tasten,
naar een blijk van duistere motieven.

Ik ging bedroefd de trap af,
koude treden,
keek om in haar doorkoolde ogen.
Een aangeblazen glimlach smeulde op haar mond.

En nu,
in weer bevroren tijd,
zijn wij tot ooit,
cyclisch,
in eigen mythes vast gegrond,
tot onze tijd opnieuw ontdooit.

iii

Een ziektevermoedend woongebouw
wordt gesaneerd,
asbest omzichtig verwijderd,
skelet vol dubbel glas gezet
en kwade geuren afgezogen.

Toch blaast een schrale wind
nog toxische stofjes door de sleutelgaten,
de strepen zonlicht in.

De kat springt gillend in gordijnen.
De afkomst splijt er een gezin.

Verbeten zoekt de hoedster van afwijkende culturen
nu met fluïdale handjes
haar berooide inborst af,
naar diepere essentie,
als een ontwaakt vorstin
die rijk en onderdaan bewaakt
en straks clementie biedt
voor ethische noodzaak,
die lang werd verzaakt.

Zij schiep een virtuele God naar menselijk evenbeeld
en huwde hem met linkerhand.

Zij kende hem almacht toe.

Zij noemde hem vader.

Zij kneedde uit zijn geest een zoon en zei:
“dit is uw kind, die al het kwaad zal dragen.”

Ik laat mij los,
zij liet zich los en dreef als een contour vol vragen
het zaligmakend licht in,
steeds meer vervagend,
met al meer bravoure,
tot louter verdichting.

Binnen sculpturale nissen van godvruchtige culturen
stoten bokjeshalzen bloed.

In gal gedoopte pen krast het verbaasd verslag.

Een detonerende martelaar telt de beloftes uit
en blaast zich naar het maagdenveld.ⁱ

Een ander vult het lege leven met geërfde relikwieën,
dingen die troost kunnen bieden
aan ethische verstekelingen
in een godsdienstig mijnenveld.

Grommende hulpmotoren
van een rigide dogmatiek
jagen gedachten aan
in licht ontvankelijke lijven;
spelen een wedstrijd tussen goden
in kinderdagverblijven,
door tegenstanders bestookt
om een denkbeeld te doden.

Steeds sneller breekt de hamer van de tijd
nu brokstukken weg,
die op vergeelde foto's helder zichtbaar zijn:
nomadentalen en -tenten,
pagodes,
wallen,
kloosters,
historische culturen en gouvernementen.

ⁱ verwijzing naar oorlog in Afghanistan.

De schaars geklede dame van de dageraad
zit in het raam voor nieuwe tijd model.
Waar in de nonnentijd, op onverharde weg,
de toekomstdroom zichzelf niet had verraden
 en idealen nog bewogen, vrij van tijd en wet,
 groeit nu een stad tot stenen veldboeket,
 gemeentelijk bestemd en uitgezet in tijd,

staat nu de stad beschaamd
 in het doorzichtig hemd, toont haar contouren
 en is bereid het lang verwachte
 met tegenzin te volvoeren.

XXXI Pizzafilosofen

i

Lag Sartre, met een wijntje,
nog onderuitgezakt op wijsbegeertebank
 tegen de hemel te spreken,
schudde zijn schaduw de andere hand,
van drommen uit de hel die in gedachten keken.

De uitverkoop van wijsbegeerte was begonnen.
Vlotte pizzafilosofen
laten wijsheid bij domme gansjes bezorgen;
door een koerier aan huis gebracht
 en makkelijk te kauwen.

Op het trillende vlak van de nacht
 liet ik mijn teerbemimde dag verloren gaan.
Ik zweeg, bracht bakens aan.

De ethische gevolgen van dit luchtige soufflé
streken het hemelblauw weg naar de wending,
 de poolcirkels,
 keerkringen
en waar de veelbezongen peppels
nu gebogen om oud woonhuis staan.ⁱ

Het aanzwellend geluid van nachtelijke ruis
sloeg openstaande deuren naar Verlichting dicht.
Een bromfiets knetterde weg.
Mijn lief, mijn lief, o waar gebleven.ⁱⁱ

ⁱ J.H. Leopold, Verzen, 1912. Om mijn oud woonhuis peppels staan.

ⁱⁱ Ibid.

De hersenen,
nog niet verwend door digitale assistent,
gingen zich bij kaarslicht in de nacht
aan matigheid te buiten.

Kunstzinnige kornuiten trokken grenzen over,
naar binnen, naar buiten,
en maakten biologisch kennis
met Maleisische verwanten,
jachtverhalen van Tubanten,
Peruaanse Andestalen,
rendiernamen bij de Samen,
kaalheid onder kannibalen
uit culturen met onuitsprekbare namen.

Ikzelf keek in de waterdruppel,
zag de wereldoceaan,ⁱ
en in cyclamen zag ik vensters
naar het oerwoud open staan.

ii

Een dode lenteⁱⁱ wekt cynisme;
het volk dat kopjes geeft aan onze lieve knuffelheer,
die in zijn nopjes is en op zijn weblog rapt
over het welbehagen in een Bijbels leven,

over het kuisen van de taal,
met vlotgeschreven sprookjes
waarin de boom der kennis stevig wordt geknot,
duikt reflexief ineen:

ⁱ J.H. Leopold, Oostersch III, 1924

ⁱⁱ Rachel Carsen, Silent Spring, 1962 (vertaling 1964, Dode Lente)

kleingeestige controle op regel en gebod.

Het digitale,

alziend oog volgt als een speurhond onze post,
ziet waar wij rijden, vrijen, leest ons belgedrag
en laat ons sidderen en beven

onder ambtelijk gezag.

Op zondagochtend

krast de buurman onkruid uit de tegelvoegen.

Zoals het opgetogen groen door winterhand verwoest
zich radicaal tot groei dwingt,
zo viert de vrijheid bot die door gezag beknot werd.

De naakte aap door overheid getemd

eist liefdesvormen op,
uit kookpotten,
waarin de botten van homo's,
echtbrekers en heksen
voorheen tot lijm werden gekookt,
voor beduimelde soorten,

die hier gevestigd zijn zoals wij allen zijn gevestigd;

in dras moeras,
groene vallei of visrijke uitham van zee,
waar wij speelden met nieuwe,
lichte tegendruk biedende wezens

van zacht, roze vlees.

iii

In Exloo op een landweg

liggen dode padden klaar voor een gebed,
prikkeldraad omarmt een oude wilg
en enkele berken breken de sleur
van een zeurende horizon.

Kamperen bij de boer en open landbouwdagen:
ranke, stadse modelmeisjes bekennen boerenzonen,
die verlegen worden gemeten
langs de lat van de legenden.

Ze brengen kopjes op hol:

moeders mooiste plekje, vaders favoriete stek,
kinderspeelgoed,
grootvaders gebrek;
beschermd gebied met veren en pek.

Harm keek rokend naar de bente,
bosjes gagel,
gentiaan.

Zag op Aaltjes bolle wangen warme blosjes staan,
schreef er een verhaaltje over,
door eenvoudigen te snappen,

liep tot slot voldaan naar Aaltje
om de pijp daar uit te klappen.

XXXII Spagaat

i

De Zeeuwse tovenaariⁱ mat zich een maatpak aan,
dijken beschermden hem tegen de zee.

Zijn kop stond zwart-wit in de bladen,
op een leugentje betrapt.
Rondom zijn huis was al wat woekert weggekapt
en stond langs kortgeschoren gras
 een conifeer of twee
 om de leegte te schoren.

De toekomst verlamt door migratie.

Cultuurbepaalde zekerheid
 al snel met rookpluimen omhuld,
 cosmetisch opgewarmd,
met nadruk op de klikjes
in de stinkende kantine
 van het verlamde apparaat.

Macaroni Olandese, in een pijnlijke spagaat.
Weerspannig landschap,
 waar bomen bloesemen,
 waar een kind schreeuwt naar een grote grazer
 met vervaarlijke horens,
die op het pad staat, dat hij daar weg moet,
omdat dit pad voor mensen is.

“Ga maar op het bordje kijken,” zegt het, zachter.

ⁱ Jan Peter Balkenende, Minister-president van 2002 - ... Werd vergeleken met jeugdromanfiguur, de tovenaarsleerling Harry Potter.

Naar de vermagerde moeder
van alle verwoestingen
steekt ik een wijsvinger op:
“Mag ik u iets vragen?”

“De regel is dat mensen klagen,” luidt het antwoord,
“mensen die vragen ... worden overgeslagen,
neergeslagen,
dood-
of weg-.”

Niet met verzet vult zich de dag,
de tijd,
het modderige retroveld van eer,
maar met beklemtoonde onwetendheid:
zeg niets, hoor niets, zie niets
en bovenal weet niets.

ii

In de regen,
vanaf de plek waar mijn lief mij omver liep,
ontrolt zich de glimmende Torenlaan
als stenen loper naar het Drents Museum.
Een drankje op het overdekt terras
of loopje door de tuin?

Een zwoele zomeravond,
met lippen van de schone Helena,
op Griekse zeewind uit literair erfgoed gevist.
Luchten vol weemoed trekken achter volle takken
van loofbomen westwaarts,
in het al uitgewist restant
van paarlemoeren eeuwigheid.

Loodgrijze wolkenbanken stropen het graaigebied af,
op steekwoordpatronen
in universele taalstructuur,
met de zorgvuldigheid van kille cybernetica.

Dit uur, waarop de woorden
zich bevrijd aaneenrijgen
tot *poésie automatique*,
wanstichting in rangorde:
het mythologisch been van de correcte rijkaard,
als criminele zwerver in achterstandswijk gezet.

Dit zachtmetalen uur
waarin het glimmend beeld,
waarin het vervagende,
waarin het vermoeden van eens een beeld,
waarin de vormloze vlek,
waarin het nabeeld,
waar...

iii

In neonlicht liggen verstofte trilobieten ten toon
als oude webcamhoeren op hun waterbed,
om zich door haveloos ogende heren te laten beloeren.
De mens als merknaam,
door evolutie gepatenteerd

beheert sinds jaar en dag de petrefacten,
leert het natuurlijk erfgoed profylactisch te verklaren,
om de fragiele toekomst
van democratisch blaten
niet infantiel aan de grillige wil
van verstofte goden over te laten.

De zomer in de stad

leunt tegen druipend hete muren,
een stille vrouw
vat met een knipoog vlam op een terras.

Lees in de krant een onderkop:

Het Avondland zit in het slop,
vulgair vermaak heet nu cultuur.

Sculptuur op recreatiegras,
geen klaver meer, of kaasjeskruid,
maar landbouwgroen en conifeer,
met kunstwerk opgeleukt
tot brede massamaat.

Maar in de marge van getallen

loopt renegaat een weeskind rond:
“Cultuur van hoog niveau
was altijd schaars, mevrouw,
met altijd variatie in receptie.”

Uit Franse voorstad klinkt het deceptief geluid

uit wrange discrepantie,
die eerder bij Maratⁱ tot opstand heeft geleid.
van strijd,

In het rurale Assen glijdt de tijd

als smeersel in de eeuwigheid,
heelt er de wonden.
Bartje zweet.

ⁱ Jean-Paul Marat (1743 – 1793), Frans revolutionair

Gebonden aan zijn grond doorstaat hij de strijd.
Hij is jong en heeft nooit eens een lekkere meid.

Naast hem de dichter.
Voor klein gehoor draagt hij zijn verzen voor.

Men doet wat moet, en huwt een kranke bruid.
Zelfs is er af en toe
 een lastig misverstand
 en staat er iemand op:
 “Er heeft een klok geluid!”

XXXIII Achtertijd

i

De leidsels tijdens korte draf
over het Fochteloo braken af.

Krimpand en krakend
zakten zwarte hengst en ruiterⁱ ineen,
verdwenen Kreeft en Perseus.
De rozenvingerigeⁱⁱ zweep viel op de grond,
bonkend het ontstoken, schonkig been;
uit Pleistoceen een onverzorgde wond.

De veerman op de Vogelreydⁱⁱⁱ keek toe.

En menig dode onverlaat
wierp rochelend
nog braakgeluiden uit de diepte op,
of schopte Mefistofeles tegen het duivels been.

Zestien was ze, in het zonlicht,
hoogbegaafd,
gaf mij een matzah
en las mij na het vrijen uit de Cantos voor.

Haast was geboden.

Want strijdend om de leescijfers
werden de eerst aanbeden goden
van sokkels getrokken.

ⁱ Alcor en Mizar; het paard en de ruiter. Dubbelster in de Grote Beer.

ⁱⁱ Rozevingerige dageraad, bij Homerus

ⁱⁱⁱ Vlak bij Fochteloo liep in vroeger tijden een onderaardse rivier, de Vogelreyd genaamd. (www.stellingwerven.dds.nl)

Jankend als een Bretonse hond,
zongen gedichten zonder bezieling,
in echo's galmende schedels rond.

Verlegen drinkers,
die hier op eigen grond
een oog vol onbehagen werpen
op afwijkende culturen,
bezingen de bier- en jeneverflessen,
waaruit zij met hun naaste burens
de dorst naar *Endlösung* lessen.

ii

Godinnen, goden, wrijven zich de ogen
en delen verdovende middelen uit.
Ik pers mij in verbondenheid met leegte,

als nieuwe *Stranger in a strange land*,ⁱ
verlosser die het volk de opium niet gunt.

Geprezen door deskundigen
verbreiden zich de argumenten,
tegen leiders die de drank verdunnen,
van ooit Verdun tot aan de randen van Beiroet,
waar auto's branden.
Walmende banden.

Met vrijheid niet als gift van de goden,
niet als bevochten op zittende macht,
maar als gevaar om uit te bannen -
terug naar de nacht.

ⁱ Robert A. Heinlein, *Stranger in a Strange Land*, 1961

Uit angst voor vrijheid wil men de wet,
voortvloeiend uit Gods gebod,
of opgelegd door seculiere staten.
En schieten vrije verkiezingen af
op potentiële kandidaten;
brengen westers licht in duizend en één nacht.

Met onze rijke gaven wordt hun eigenheid verkracht.

Hier en nu, of daar en toen,
worden culturen wederzijds overrompeld,
of in de eigen stront gedompeld
die altijd beter ruikt – viooltjes, jasmijn –
dan beerput bij de burens.

In Assen slaapt de Vaart
nu nog zijn blauwe ochtend uit,
met langs de zijden wat verkeer.
Maar aan de kop rukt al beweging op
en trekt Cox Habbemaⁱ van leer.

Ontmanteling.

Beteuterd zijn de stadsgoden gestuit op staketsels,
inwendige letsels, pijnlijke kuit.
De botsende beschavingen in gangbaar stadsverkeer
hebben hun tol geëist
en goed humeur verbruid.

Aangetast door onwil zakt het dakgebint al in.
En leugenvocht trekt schimmels in de muur.

ⁱ Cox Habbema, was enkele jaren interim-directeur van Theater De Kolk in Assen.

Tegen de kou geklede vrouw
 kegelt met oranje sjaal en lachend kind
 in etalageruit van galerie Figuratief,
 tussen het kleurrijk schilderwerk,
 in uitverkoop voor halve prijs.

Al dagen zijn de luchten grijs.
 Vergadering in Statenzaal,
 retorisch politiek kabaal
 gaat met de waarheid aan de haal.

Ik slok wat koude koffie weg,
 zie winterkille glimlach
 van de jonge vrouw verknarsen,
 als vliedsun vijverijs in wind.
 Ze broedt sereen haar lichtheid uit,
 kind aan de hand,
 en loopt als een projectie door Tarkovski'sⁱ winkelruit.

Een windvlaag licht een tipje van de sluier op;
 een kaaklijn, krachtig, door god zelf gebogen,
 vlammende ogen.

Ik droom haar uit in een gedicht,
 waarin de regendruppels tikken,
 en laat zich haar de naakte rug
 kaarsrecht in lengte schikken.
 's Nachts kun je haar morellen zien,
 schemerend onder het wit,
 een nummer om haar bloot te bellen.

ⁱ Andrej Tarkovski, De Spiegel, 1974

De achtertijd hijgt in de nek,
met schelle lach, met steviger grip.
 Stilstand is dood,
 beweging essentie.

Tientallen jaren terug op reis -
mijn toekomst vraagt om reflectie -
denk ik aan Toverbal
met haar kastanje pijpenkrullen,
die liefdesdronken dansten
 door de lange studienachten,
 boven de foto's van stenige wegen in Lapland,
 in Schotse regen uitzakten,
 plakten tegen ruiten
 van het Rotterdams Lyceum
 waarachter mijn rivalen scholen,
 alsook mijn mooie reservisten,
 wanneer het boze oog opdook,
of zou kunnen duiken, volstrekt hypothetisch.

Vanachter een berg vergeten en verguisde boeken
rolde als een dobbelsteen
 de kleurige kubus van Rubik binnen,
 voor een praatje en een blik
 in dikke denkbeeldrook,

snoof even aan een paperback
 over een zwaar autistisch kind
 en vroeg mij hoe ik voor gedichtendag
 in DeFKaⁱ dichters vind.

ⁱ Departement voor Filosofie en Kunst in Assen.

In cultureel geweten van de stad
spraken de ingebeten kleuren
tegen het autonoom proces
waarin ik een pro Deo schreef.

Dat moet wel mis gaan, dacht ik nog,
geen mens loopt hier door avondschemer over straat.

Odysseus als een godenmaat,
op eigen schip aan eigen mast gebonden,
geest in een spagaat
en oren voor het zingen van sirenen
afgeschermd.

Jaloers nu op de sublieme
 liefdeslyriek van Petrarca,
 of Borges' erudiete poëzie,
denk ik vertwijfeld aan het nut
 van nog meer dichterschap,
dat in de veelheid van verleden
 als woord naar literaire zee
 bedeesd wordt aangedragen,

neem ik ontroerende gedachten
 aan het beminde stadsbeest mee,
 op stille winter tippende tenen.

ii

In lichte motsneeuw waait de vlag
 als nattig vod
 wat heen en weer boven het Orfeusbord,ⁱ
met rechts op straat in een beschutte hoek
 wat straatvuil in de herfst,
 als weggeworpen artefacten
 van het papieren tijdperk
met massa's formulieren die antwoorden eisen.

Door huidig postpapyrum
 in mobielbellum aangeland,
 lees ik een digitale krant,
 met schreeuwerige pop-ups
 en gewiekste animaties,
alsof je op een snelweg rijdt,
optrekt en in je spiegels kijkt,
onrustig inhaalt, remt en ritst.

ⁱ Antiquariaat Orfeus in Assen

Om anderen te ontwijken
vind ik alleen in bed nog de rust van de droomslaap,
die mij wakker kust,
heb ik vandaag gedacht,
in stoïcijnse klederdracht;
een ongeopend vooroordeel
van licht gesluiserde allure.

Ik hoor de fatwa's en decreten,
ben niet gezwicht.
Ik spreek de fatwa's en decreten,
ben niet gezwicht.
Voor ieder geldt: dan dooft het licht.

iii

Waar uitgewisseld lief,
de bloem in warme zomernacht,
rust op haar kussen vond,
zie ik een lange karavaan van webkamelen
bloggend naar de dorpspomp gaan,
naar theekransjes op internet,
om daar het grote ongerief
of tietten van hun ex te slijten.

Tussen de winterse buien door
kuieren luie helden
als Mozes door de Rode Zee,
naar de beloofde overkant,
en dragen uit een Deense krant
de verguisde spotprenten mee,
om in een vlaag van hupsekee
de moslimhond spontaan
naar zijn hemelse maagden te slaan.

Zo komen populisten aan hun flutterige filmpjes,ⁱ
zo komen rappers aan hun centen,
zo komt Mohammed aan de bak,
zo komt Kaatje aan haar krenten
en de gans aan gak-gak-gak.

iv

Voorbij de lijnen waar de stad zich nestelde,
lag jaren al de wereld klaar
voor ongedierte en barbaar,
tot met een ondernemend vuur
de grond zich openstelde:
voor distributiecentra,
weidewinkels
en steriele boerderettes,
met Armani boerinettes.

Voorbij de lijnen waar de stad zich nestelde,
vergrast het heideveld
en kruipt op hoge gronden
jeneverbes terug in oude schulp,
in de nog ongebonden staat van voortbestaan,
bij lui bewegende morenen onder de gletsjertongen.

Voorbij de lijnen waar de stad zich nestelde,
wordt nu een levenslied gezongen,
wordt eenzaamheid verdrongen
en vluchten jongeren,
wars van oude gebeden
naar veelbelovende steden.

ⁱ Fitna, van Geert Wilders, 2008.

Ja, vrolijk wordt nog een lied gezongen,
uit volle boerenborsten met zwijgzame tongen.

Kort, stekelig haar,
donker en gedrongen gaan ze naar huis.

"t Was mooi zo, met mekaar."

v

Een vuilniszak verliest een blikje bier.
Het waait separaat over straat,
 ratelend in ebwind
 naar het openstaande hek
en dan met felle vloed terug naar de muur bij de kerk;

de oude Jodin, met haar intens verdwaalde ogen.

De glimmende winterdaken,
onder sneeuwjacht nat, verbrijzelen het vredig beeld.

Mijn hoofd kraakt,
klem in de armen
van Ferdinand van Drenthe en Isabella van Assen.

De tweedracht, die het zaad verspreidde.
Nacht in de middagⁱ
 in kille stad,
 met plotselinge donderklap,
 als alarmerend ingeleide.

Komt er storm?

ⁱ Arthur Koestler, *Darkness at noon*, 1940

Verdiept in verkoopcijfers,
waarin na een onderzoek de stadsgodinnen
 nestelen achter grafieken,
kreunen in openheid nu de designboerinettes
 liederen van ontvolking,
met opgefokte meute mee in streekromans.

Maar nooit de boerengedichten gelezen,
'de folklore van rotting in kruissteek
 met lummelige arabesken
 van gargantuesk uitgedoste galjoenen
 roeiend over 't kruid,'ⁱ
nooit elegante hak in zavelige klei gezet,
of kalf uit koe gerukt.

Levenloos.

vi

Stempels die ik draag zijn van toen
 en met gelige antimakassars verweven,
 zijn onder invloed van de tijd
 naar wilder water gedreven.
Eclectisch uit burgerlijk keurslijf gestapt,
uit vuil en liefde naar hier gekomen,
levenslustig, bewust van materie, de biologische,
die wij allen naar onze hand willen zetten.
Liggend Naakt lacht: "Je doet maar."

Tussen voorhistorisch stof op zolder,
uit ontheiligde bewaarplaats,
met flinterdunne lijkjes van trilspinnen,
 duik ik de geitenwollen sokken op.
En vind het *let it flow man*,
 jaren zestig in mijn kop terug.

ⁱ H.H. ter Balkt, Boerengedichten, 1969

Met preludes naar nu,
met pamflettistische teksten
en adressen waar ik mijn zaad achterliet,
met Hitweken en losse steken
uit een weggevloed era,

dat ik nog steeds als waardevol,
maar achterhaald beschouw
in de vloeibare tijd van Zygmunt Bauman,ⁱ
voelbaar aanwezig nog.

Met na de dauw van de jeugd
nooit eens een reguliere baan of vrouw.
En tegen vastgeroeste waarden
schud ik met een ruim gebaar
kruipolie uit mijn mouw.

Maar of ik daarmee nou het juffertje,
in volle rietkraag aan de waterkant libelle noem,
of in de krant mijn denkbeelden verbrand
als ik hem in het houtvuur gooi,
de sneeuw verdwijnt in dooi
en op de radio die liedjes,
voor verdoving aangeschoven,
of voor de doden een cadeautje koop,
de woorden op een rijtje zet,
of deze avond maar eens vroeg naar bed
wat weer niet lukt,
met roken stop,
met drinken,
over het schoolplein hinkelen,
ontkurk ik,
flessen rinkelen.

Tot op mijn perkamenten hand
er een gewone huisvlieg land.

ⁱ Zygmunt Bauman, Liquid life, 2005

Of toch maar liever foetsie ga
en op de fiets naar Appelscha.

Ach flikker toch de hele meuk in mixer denk ik,
toch al in een kwade reuk,
de goede naam verlept,
en giet het leven vloeibaar uit
als hedendaags moraalconcept,
want moet ook in een *liquid life*
met riemen roeien die je hebt.

XXXV Knotsgekke kokkels

i

Pietluttig uit een pennenstreek ontstaan:
de kennis van mensen.

Zijn wij niet geboren om onder het leven te lijden,
om eeuwige vooruitgang te verspreiden
als genen onder onwetenden,
om seksuele spelletjes te doen
met webcam tienermeiden,

vijandelijke legers te verslaan,
gevangenen te martelen,
Afghanen in de pan te hakken,
zeehondjes te knuppelen,
ons langzaam te bevrijden uit de klemmen van tijd?

Zijn wij niet geboren om onze jeugd te bederven
door altijd in mijnen te werken,
het dorre land te bebouwen,
op koude knieën te bestraten,
met gewassen voeten te bidden,
mooie gedichten te schrijven,
te leren van Cananefaten,
te stofzuigen en ramen te lappen?

Zijn wij niet geboren voor heerlijke jonge lijven,
ruimschoots culinair genieten,
langdurig liefde bedrijven?

Zijn wij niet geboren?

Wij zijn geboren
en gaan over tot de orde van de dag,
in schemergeest ontstaan met verse koffie,
geroosterd brood.

Vanmorgen werd ik kort
een uitgezonden militair en trapte Irakezen dood.
Tot ik in gewetensnood mijzelf al snel bedacht.

Letterlijk en solipsistisch heb ik mijzelf geconstrueerd
tot denkbeeld van mijzelf,

dat fietste om de hekken heen,
dat fietste over voetpad,
langs de geulen met pijpen en pompen ernaast.

“Dit is mijn taal,” sprak hij trots,
“ik kots van jouw verhaal.”

ii

In fijne motregenval, bij de halte van de bus,
houden klauwtjes van haar kauwgom
mijn schoenzolen vast,
draait uiterst traag het dak van mijn geheugen open,
vind ik een raar woordstel als ‘pikante pindakaas’
en een gebouw van Hertzberger
in de roodstenen rotzooi aan de overkant -
gedroomd.

Daar knapt de wereld lekker van op,
herinner ik mij,
van zo’ n meid die gewoon vrijelijk langs huppelt.

Hoewel zij net zo goed over een ogenblik
kan worden doodgeknuppeld,
met beukende geluiden van verhitte hardcore rap,
of door beminde schatjes
met een twijgje wilgenkatjes,

om uitziend over de aardappelvelden,
het grasland en de grauwe maïspcelen
haar huid te laten strelen
in een gefabuleerd *je t'aime*.

Op een affiche in de abri schreeuwen lichaamsdelen
om vochthoudende crème.

Ik denk.

Met tactiele trefzekerheid,
maar verblind haast door invallend zonlicht.

iii

Ons door onszelf,
aan onszelf toegeschreven tolerantie-etiket
lijkt langzaam losgeweekt,
met politieke stoom,
in vrij gevecht met elementen verscheurd.

Xenofobe arrogantie, wapenfeiten nu:
roofdieren, aaseters, graaiers,
pikkers in beursgenoteerde lijken,
winstmaximalisatie en zakkenvullers.

Geen draaiers meer, nergens,
geen twijfel op gezichten van blaaskaken,
die zich koningen wanen, de Adolfjes,
de kleine Napoleonnetjes.

Rechtlijnigheid, kille concurrentie.
Zelfs beelden en gedichten doen een oogje dicht,
laten zich paaien door het graaien.

Festivalvermaak,
voorgebakken schennis in schoonheid
met vraaggestuurde smaak:
Ik zie, ik zie, wat jij hetzelfde ziet ...
zou moeten zien,
statistisch.

De wetenschap die resultaatgericht
voor foute financiering is gewicht:
een lekkerbekje in de bek van haaien.

Cultuur die voor tirannen zwicht,
zich slechts door utiliteit laat naaien:
dan dooft het licht.ⁱ

Want als verbitterde bejaarden
weg te zinken in oude waarden,
leidt niet tot zinvolle herijking,

maar juist de frisse aanpak van gebruik,
gezonde twijfel aan hervorming,
en geen rigide bestorming
van culturele vlinders in de buik,
kan de rijkdom van cultuur behoeden

voor het kleingeestig leven van de alikruik,
van knotsgekke kokkels.

ⁱ H.M. van Randwijk, Een volk dat voor tirannen zwicht zal meer dan lijf en goed verliezen, dan dooft het licht.

Over de gele klinkers in de straat
 stroomt een onzichtbaar fluïdum,
 fluwelig vermoeden, transparant,
 eist taalrechten op van de staat.

Over de gele klinkers in de straat
 werpen renners een werveling op
 in neergedwarreld gedachtegoed,
 ontstaan uit een xenofobe spagaat.

Over de gele klinkers in de straat
 komt om de hoek geluid gewaaid
 van een marchingband in straffe pas,
 die stofstorm jaagt in het gelaat,

van de onnoembaren,
van de schoenenkijkers,
de herijkers van normen en waarden,
de stille kopkrabbers,

van de liefvallige lachebekjes ook,
de muggenzifters en de miesmuizers,

 van de klank van betonstaal
 en op violen de welluidende triolen,
 erudiet en heremiet,
 kolen, gruis, Andreaskruis en Zuiderkruis,

met een kiplengte voor op de kwartel, ei ei, blij blij,
 lekker,
 dartel,

in de krijttekeningen van kinderen,
in de lispelende liefde,
 en onder de rokken van hen
 die lesbisch samenhokken,
in de etalageruiten van de boekhandel,
met het kwaliteitsassortiment,
het regiment onderhorigen aan de prelaat,
het dagelijks leven aan de wandel.

Maar op straat klinkt het morren,
we mollen de vormen.

Nu.

Door onze korte lontjes en lange tenen,
door obstinate autocraten-*Quatsch*,
fietser met verzuurde benen,
 werksetje voor grof geweld,
kunnen er wel engelen zitten
 op het puntje van een speld,
zijn de dagen van de gletsjers
 al door wetenschap geteld?

Reus door kinderstem geveld.

De principiële zeggingskracht van zuigerwerking,
voor Azteken uitgelegd, door dronken leken,
in een lange doorwerknacht.

Had ik nou dienst of jij?

“Het was toch donker,” zeg je.

“Niemand begreep het,” zeg je.

“Kan het iemand überhaupt nog wat schelen?” zeg je.

Het gratis straatzout,
 met een scheutig handje
 radiaal gericht op het bevroren taalpad strooien,

 geen uitglijders meer
 naar nieuwlichterij,
 zoals een vastgerijmde Nedersaks
 nog onlangs op zijn weblog zei.

Het leidsel tijdens draf door de verzen brak af,
 de rozenvingerige dageraad
 viel brokkelend,
 in stukjes op de grond
 boven Homerus' graf.

Weer liet men in het college
 de Lof der Zotheid vallen
 en schopte Goethe's Faust
 tegen het duivels been,
 ontkende het braakliggend landⁱ
 om domme liedjes te gaan lallen.

Strijdend om de streefcijfers, morbide duizendtallen,
 vallen de vroom aanbeden literaire goden van weleer,
 door eigen apostelen ruw ontsokkeld,
 nu als randfiguur,
 van sierlijk voetstuk op de knie,

belandt cultuur in een sportief spagaat,
 met poëzie zonder bezieling.

ⁱ The Waste Land, T.S. Eliot

In holle schedels jankt
een Mexicaanse hond.

Barbaren die eerder hun grondgebied verlieten
werpen soms een blik van waardering rond,

bezingen marktgericht de rijk gevulde tietten
en met gulzige lippen zien zij nieuwe
wijsheid in structuren glijpen.

Mogelijk afgunstig op succes en snel profijt
klinkt soms een roep om nog meer kwaliteit,
respect voor de natuur,
menswaardige bezieling,
om een beschavingsoffensief met vlam en vuur,
of meer verbintenis met kunst
en hogere cultuur.

Vol twijfel nog tussen de vrije radicalen
en liberaal-socialen,
grijpt menigeen het meest nabije stuur.
De één leest ranzige sonnetten voor
aan ongeletterden,
de ander bundelt wat gedichten
voor het hoogbegaafde kindⁱ,
of tekent *Liggend Naakt*.

Maar in de kromme lijnen van het uitgestrooide zout
verschijnen ook de koffiedik-,
de handlijn- en voorspeldeskundigen,
verenigd in de orde
van het pretparkspook.

ⁱ Uit de hoge hoed, poëzie voor hoogbegaafde kinderen, 2005.
Samenstelling Toef Jaeger, inleiding Ilja Leonard Pfeijffer.

Omdat het leven om vooruitgang vraagt,
 springzaad uit piepkleine peulen,
 omdat historie om bewaring vraagt
 in opengestelde archieven,
 omdat het kind om toekomst vraagt
 spontaan uit levensvreugd ontstaan.

De ouder wordende stad ook zelf
 om haar vernieuwing vraagt,
 om de gelifte borsten
 van hittepetitje 'kijk-mij-eens-
 lekker-beroemd-uit-mijn-oógjes-kijken'.

In wat verwijderd is
 stroomt nieuwe leegte vol,
 met nieuwe concepten,
 en wordt de levensruimte
 van het *Ik*ⁱ tot andere culturen uitgerekt,

wordt Liggend Naakt steeds expressiever uitgewerkt,
 contouren plaatselijk aangezet,
 vlakken getint.

Ik geef haar met aversie vrij
aan weifelend bewind.

ⁱ 'Het karakter van het 'Ik' ontstaat uit het verlies van liefdesobject en.'
 Sigmund Freud, *Das Ich und das Es* (1923)

*'Some of them were dreamers
And some of them were fools
Who were making plans and thinking of the future
With the energy of the innocent
They were gathering the tools'*

(Jackson Brown, Before the Deluge).